

STICHTING PENSIOENFONDS VAN DE
STICHTING NATIONAAL LUCHT-
EN RUIMTEVAARTLABORATORIUM

Jaarverslag
Stichting Pensioenfonds van de
Stichting Nationaal Lucht- en
Ruimtevaartlaboratorium
2021

Opgesteld: mw. H.J. van der Stoel
M.A. Pielstroom

Afsluiting: 23 juni 2022

INHOUDSOPGAVE

BESTUURSVERSLAG	5
1 Kenmerken pensioenfonds	5
1.1 Doelstelling van het Pensioenfonds	5
1.2 Pensioenregeling	5
1.3 Herverzekering	5
1.4 Personalia	7
2 Ontwikkelingen van het pensioenfonds	10
Kengetallen	10
2.1 Bestand deelnemers en pensioengerechtigden	11
2.2 Verslag over het jaar 2021	15
2.2.1 Algemene gang van zaken	15
2.2.2 Wettelijke wijzigingen	16
2.2.3 Herverzekeringscontract	19
2.2.4 Beleggingsportefeuille verzekerde depot	20
2.2.5 Beleggingsportefeuille voor risico pensioenfonds	21
2.2.6 Pensioenadvies	22
2.2.7 Reglement en uitvoeringsovereenkomst	22
2.2.8 Compliance	22
2.2.9 Communicatie	23
2.2.10 Deskundigheidsbevordering/Geschiktheid	23
2.2.11 Overige zaken	24
2.2.12 Ontwikkelingen in 2022	25
2.3 Financiële toelichting	27
2.3.1 Grondslagen voor de verslaglegging	27
2.3.2 Financiële ambitie: positie 2021 en gevolgen voor deelnemers en risico's	27
2.3.3 Risico paragraaf	28
2.3.4 Uitvoeringskosten	31
2.3.5 Vrije Depot I en II	34
2.3.6 Actuele dekkingsgraad en fondsdekkingsgraad	35
2.3.7 Haalbaarheidstoets	36
2.3.8 Samenvatting Actuarieel Rapport 2021	37
2.4 Intrestwinstdeling gesepareerd beleggingsdepot	37
2.5 Technische winstdeling	39
INTERN TOEZICHT	41

3	Verantwoordingsorgaan en visitatiecommissie	41
3.1	Bevindingen en aanbevelingen van het Verantwoordingsorgaan	41
3.1.1	Verslag Verantwoordingsorgaan over het jaar 2021	41
3.1.2	Reactie van het Pensioenfondsbestuur	42
3.1.3	De door het Pensioenfondsbestuur te nemen of genomen acties	43
3.1.4	Verslag activiteiten Verantwoordingsorgaan 2020	43
3.2	Bevindingen en aanbevelingen van de Visitatiecommissie	44
3.2.1	Samenvatting Visitatiecommissie	44
3.2.2	Reactie bestuur op rapport visitatiecommissie	46
	JAARREKENING	48
4	Balans per 31 december 2021 (na bestemming van het resultaat)	48
5	Staat van baten en lasten over 2021	50
6	Kasstroomoverzicht	52
7	Toelichting op de balans en de staat van baten en lasten	53
7.1	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	53
7.2	Toelichting op de balans	61
7.3	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021	74
	OVERIGE GEGEVENS	81
8	Statuaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	82
9	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	83
10	Actuariële verklaring	91
	BIJLAGEN	93
	Bijlage A: Bijdrage werkgever en werknemers	93
	Bijlage B: Overzicht Vrije Depot I en II	96
	Bijlage C: Overzicht Vermogensontwikkeling	98
	Bijlage D: Verklaring gehanteerde begrippen	100

Deze pagina is bewust verder leeg gelaten.

BESTUURSVERSLAG

1 KENMERKEN PENSIOENFONDS

1.1 Doelstelling van het Pensioenfonds

De Stichting Pensioenfonds van de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium (verder genoemd 'het Fonds') stelt zich ten doel: het treffen van voorzieningen voor de (gewezen-, oud-) deelnemers en hun nagelaten betrekkingen in de vorm van ouderdoms-, partner- en wezenpensioenen, op de wijze als omschreven in het reglement.

1.2 Pensioenregeling

Het Fonds verleent volgens de regeling aanspraken op:

- a. ouderdomspensioen;
- b. partnerpensioen;
- c. wezenpensioen.

Bij toetreding tot het Fonds worden de aanspraken herverzekerd.

1.3 Herverzekering

Het Fonds is volledig herverzekerd bij Aegon Levensverzekering NV (hierna: Aegon). Het huidige contract is afgesloten in 2021 en loopt van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2022. De volgende onderdelen kenmerken het huidige contract en per onderdeel geven we aan wat de verschillen met het oude contract zijn.

Rekenrente

Aegon berekent zijn tarieven op basis van 3% rekenrente. Dit contract is afgesloten op basis van een rentestandscorrectie. De opslag op de premie bedraagt 160,40%.

In de vorige contracten was de rekenrente 4% met een opslag MRC (Markt Rente Correctiefactor). Dit contract was afgesloten op de rentecurve van 11 november 2015. Aegon berekent aan de hand van deze rentecurve een zogenoemde Marktrente Correctie (MRC) van 1,7374. De 73,74% opslag wordt gebruikt om de premie en koopsommen gedurende de gehele contractperiode zodanig te verhogen dat er een afgeleide van de marktwaarde ontstaat.

Sterftetafel

In het contract is uitgegaan van de Pensioentafel 2010. De uitruilpercentages zijn actuariael neutraal vastgesteld. Deze percentages zijn in 2020 aangepast aan de trend van uitruil en worden jaarlijks vastgesteld.

Dit is geen verandering ten opzichte van het vorige contract.

Technisch resultaat op sterfte en arbeidsongeschiktheid

In het huidige contract wordt het resultaat op sterfte en arbeidsongeschiktheid niet meer gedeeld met het Fonds.

Het technisch resultaat over het contract van 2016 tot en met 2020 wordt voor 60% gedeeld. Omdat er niet aansluitend een nieuw herverzekeringscontract (met verdeling van een technisch resultaat) bij Aegon is gesloten, zal er pas afgerekend worden na een periode van 2 jaar. Een eventueel negatief saldo wordt niet verrekend.

Resultaat op beleggingen

Voor de opbouw in het contract afgesloten voor de opbouw van de jaren 2021 en 2022 is afgesproken dat er geen resultaat op beleggingen wordt gedeeld. De beleggingen, die tegenover deze opbouw staan, komen niet in het gesepareerd beleggingsdepot.

Voor de opbouw tot en met 2020 houdt Aegon voor het Fonds een separaat beleggingsdepot aan, waarvan de grootte overeen dient te komen met de voorziening voor pensioenverplichtingen benodigd voor de vanaf 1 januari 1985 tot en met 31 december 2020 opgebouwde pensioenrechten.

Sinds 2011 wordt jaarlijks berekend wat het verschil is tussen de waarde van de beleggingen en de waarde van de voorziening op marktrente.

Het meerdere wordt uitgekeerd aan het Fonds. Een tekort in enig jaar wordt niet in rekening-courant verrekend doch doorgeschoven naar het daaropvolgende jaar.

Voor een overzicht van de jaarlijkse opbrengst wordt verwezen naar hoofdstuk 2.4.

Jaarlijks wordt door Aegon dit resultaat berekend en wordt over de beleggingen verslag uitgebracht. Over de wijze van resultatenbepaling wordt verwezen naar Bijlage IV van het contract met Aegon. Dit contract ligt voor deelnemers aan het Fonds bij de secretaris van het Fonds ter inzage.

1.4 Personalia

Samenstelling bestuur

Het bestuur was gedurende het jaar 2021 als volgt samengesteld:

Namens de werkgever:

L.W. Esselman (64), voorzitter

Mw. O. E. van Randwijck (55), vice-voorzitter

Namens de deelnemers:

Mw. H.J. van der Stoel (54), secretaris

plv. Mw. W.M.A. Rigter (65)

M.A. Pielstroom (48), penningmeester

plv. H.P.J. Veerman (63)

C.J. Jansen (72), lid (gepensioneerd)

plv. vacant

Compliance Officer van het Fonds

M. Kuiper. De heer Kuiper is sinds 2021 in dienst van NLR als Integraal risicomanager.

Administrateur van het Fonds

Mw. H.J. van der Stoel

Sleutelfunctiehouders van het Fonds

Risico: M.A. Pielstroom (penningmeester)

Actuarieel: C.G.M. Kroon AAG (certificerend actuaris)

Interne Audit: L.W. Esselman (voorzitter)

In 2019 is de invulling van de IORPII-sleutelfunctiehouders voorgelegd aan DNB. We hebben akkoord ontvangen voor de door ons opgestelde manier van de invulling. In 2021 hebben geen wijzigingen in de invulling van de sleutelfunctiehouders plaatsgevonden.

Intern toezicht

Het intern toezicht heeft betrekking op het kritisch bezien van het functioneren van (het bestuur van) het Fonds door onafhankelijke deskundigen. Op 1 juli 2014 is de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds in werking getreden.

Het bestuur heeft zijn voorkeur uitgesproken voor een paritair bestuursmodel met een Verantwoordingsorgaan en een Visitatiecommissie bestaande uit externe deskundigen en heeft deze keuze aan het VO voor advies voorgelegd. Het VO heeft positief geadviseerd en een en ander is conform het bestuursbesluit geïmplementeerd.

Samenstelling Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan (VO) was gedurende het jaar 2021 als volgt samengesteld:

Namens de werkgever:

J.W.E. Storm van 's Gravesande (72), voorzitter

A.W. Gerritsma (72), plv. secretaris

Namens de deelnemers:

M.A. Piers (59), algemeen lid

G.W.F.M. van der Nat (49), secretaris

Namens de pensioengerechtigden:

M.P.A.M. Brouwer (59), algemeen lid

H.O. Gorter (67), plv. voorzitter

De heer Storm van 's Gravesande was in de periode 1988-2007 voorzitter van het pensioenfondsbestuur namens de werkgever.

De heer Gerritsma was tot medio 2011 lid van de pensioenfondsbesturen van KLM.

De heer Piers is sinds 1985 werkzaam bij NLR en zijn huidige functie is businessmanager.

De heer Van der Nat is sinds 1997 werkzaam bij NLR en heeft in de deelnemersraad en de pensioenwijzigingscommissies van 2013-2014 en 2019 gezeten.

In 2021 is de heer Gorter gepensioneerd en heeft zich aangemeld als lid van het verantwoordingsorgaan. Tijdens zijn werkzame tijd bij het NLR was hij als jurist de compliance officer van het Fonds.

Diversiteit in bestuur en verantwoordingsorgaan

De diversiteit van geledingen, leeftijden en geslacht wordt nagestreefd voor bestuur en VO. Voor een volgende vacature in het bestuur gaat de voorkeur uit naar een relatief jonge bestuurder. Voor het VO zal in de toekomst ook nadrukkelijk naar vrouwelijke invulling van de ontstane vacatures worden gekeken. Het is in 2021 opnieuw gelukt om een nieuw lid, namens de pensioengerechtigden, voor het VO te vinden, zodat het VO nu voltallig is. Er meldde zich slechts 1 gepensioneerde, zodat er geen keuze was en er nog steeds geen vrouw is in het VO.

Visitatiecommissie

Begin 2021 is er een visitatie uitgevoerd over 2020. Een samenvatting van het rapport van deze visitatie is in dit jaarverslag opgenomen (hoofdstuk 3.2).

De Visitatiecommissie was als volgt samengesteld:

Mevrouw mr. M. Meijer-Zaalberg, J.A.W. Apeldoorn en A.J.M. van Amerongen.

Actuaris

De adviserende actuaris van het Fonds is drs. H. Zaghoudi AAG van Willis Towers Watson Netherlands B.V.

De waarmerkende actuaris van het Fonds is drs. C.G.M. Kroon AAG verbonden aan Willis Towers Watson Netherlands B.V.

Bovengenoemde functies zijn in persoon gescheiden.

DNB heeft in 2010 de gedragscode van bovengenoemde instelling betreffende de onafhankelijkheid van de actuariële organisatie goedgekeurd.

Accountant

De externe accountant van het Fonds is drs. R.R.H. Gosen RA van Ernst & Young Accountants LLP te Amsterdam.

Herverzekeringsmaatschappij

De pensioenaanspraken zijn herverzekerd bij Aegon Levensverzekering NV te Den Haag. Het contract met betrekking tot opbouw nieuwe aanspraken is geldig tot en met 31 december 2022. De actuariële controle van het depotverslag van Aegon is uitgevoerd in opdracht van het Fonds door de adviserend actuaris van het Fonds.

2 ONTWIKKELINGEN VAN HET PENSIOENFONDS

Kengetallen

<i>Kengetallen</i>	2021	2020	2019	2018	2017
Deelnemers					
actieve deelnemers	673	668	646	615	598
arbeidsongeschikte deelnemers	8	10	9	7	9
gewezen deelnemers	573	594	590	574	560
pensioengerechtigde deelnemers	804	803	774	773	760
Totaal deelnemers	2.058	2.075	2.019	1.969	1.927
Premies					
Premies	6.935	6.810	6.768	6.399	8.686
backservice en waardeoverdrachten	108	-13	-204	21	-13
garantiekosten	371	894	577	258	166
administratiekosten	350	56	56	55	56
Totaal premiekosten	7.764	7.747	7.197	6.733	8.895
Premie opbouw	0,84%	1,75%	1,75%	1,75%	1,75%
Voor de grondslag wordt verwezen naar het reglement artikel 5					
Totaal uitkeringen	15.854	15.123	14.347	13.969	13.436
Vermogen					
Stichtingskapitaal en reserves	100.143	98.287	97.378	98.342	115.392
Overige technische voorzieningen	1.897	1.897	1.897	1.897	1.897
Herverzekerde VPV	569.510	617.587	568.006	496.925	477.110
Totaal vermogen	671.550	717.771	667.281	594.164	594.399
Waarvan door Herverzekerder gedekt	61.099	130.045	80.464	76.559	46.381
Dekkingsgraad	117,5%	115,9%	116,9%	118,7%	123,5%
Fondsdekkingsgraad*	121,1%	119,3%	121,1%	124,5%	131,0%
Vereiste (Minimale) dekkingsgraad	101,0%	101,0%	101,0%	101,0%	101,0%
Reële dekkingsgraad	96,9%	96,7%	96,0%	99,3%	102,7%
Indexering					
Groep voor 2002: loonindex per 1 juli	1,670%	3,410%	2,370%	2,120%	1,290%
Opbouw tot 2015 (uit Vrije Depot I)**	2,050%	0,610%	2,720%	2,460%	1,290%
Opbouw vanaf 2015 (uit Vrije Depot II)	0,000%	0,000%	0,000%	0,000%	0,000%
Beleggingen***					
Vastgoed	28.864	18.415	18.783	16.310	17.602
Hypotheek	102.650	90.114	92.369	83.867	84.912
Staatsobligaties	160.777	191.121	181.023	194.856	186.594
Credits	96.653	89.725	94.465	76.389	82.641
Asset Backed Securities	39.637	28.137	27.052	28.572	24.802
Aandelen	101.058	95.020	98.899	79.046	92.361
Overige	79.533	75.524	80.371	51.255	53.080
Totaal beleggingen	609.172	588.056	592.962	530.295	541.992
Rendement op beleggingen	4.736	37.483	55.693	-476	9.981
Beleggingskosten totaal	2.726	2.134	2.543	1.919	1.763

* Fondsdekkingsgraad wordt omschreven in par 2.3.6

** indexatie voor actieven in 2018 in 1 keer toegekend (6,35%)

*** exclusief liquiditeiten in de beleggingsportefeuille

2.1 Bestand deelnemers en pensioengerechtigden

Evenals voorgaande jaren heeft onze verzekeringsmaatschappij (Aegon) een opgave verstrekt van de grootte van de uitgekeerde pensioenen. Samengevat en afgerond op duizendtallen ziet u hieronder de opgave voor 2021 en ter vergelijking de cijfers voor 2020 in de kolom ernaast.

	Uitkeringen 2021		Uitkeringen 2020	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Ouderdomspensioen	615	12.677	604	12.168
Partnerpensioen	221	2.997	210	2.839
Wezenpensioen	20	106	18	99
Afkoop*	1	5	4	17
Totaal	857	15.785	836	15.123

*De post "Afkoop" betreft een uitkering ineens, omdat het uit te keren pensioen lager is dan € 503,24 per jaar.

Naast deze uitkeringen aan deelnemers is een bedrag groot 7 (2020: 0) uitbetaald aan andere pensioenfondsen in verband met uitgaande waardeoverdrachten

Naast de hierboven door Aegon verrichte uitkeringen, werd nog een aantal niet-verzekerde toeslagen gegeven op ingegane pensioenen van de regeling, die gold van 1 januari 1957 tot 1 januari 1975, teneinde deze op te trekken tot het niveau van de huidige regeling.

Deze toeslagen bedroegen in aantallen en bedragen in de jaren 2021 en 2020 als volgt:

	Toeslagen 2021		Toeslagen 2020	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Partnerpensioen	4	7	5	11
Totaal	4	7	5	11

Op dit moment sluit de einddatum van de WIA/WAO-uitkering (AOW-gerechtigde leeftijd) aan bij de ingang van de uitkering van de AOW en het ouderdomspensioen. Hierdoor zijn er op dit moment geen overbruggingsuitkeringen. Als in de toekomst deze aansluiting weer gaat ontbreken, kan deze overbrugging weer worden verstrekt.

Het verloop van het aantal actieve deelnemers (incl. VUT-gerechtigden) was als volgt:

Jaar	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Deelnemers primo	678	655	615	598	641	637	647	660	691	702
Toegetreden	65	65	82	64	16	26	34	23	16	30
	743	720	697	662	657	663	681	683	707	732
Uitgetreden	44	25	28	41	44	13	27	27	21	20
Gepensioneerd	17	16	13	5	13	7	16	6	25	21
Overleden	1	1	1	1	2	2	1	3	1	0
Totaal uitgetreden	62	42	42	47	59	22	44	36	47	41
Deelnemers ultimo	681	678	655	615	598	641	637	647	660	691

Het aantal deelnemers waarvoor, wegens arbeidsongeschiktheid, geen (of een gedeeltelijke) premie moet worden betaald en waarvoor wel aanspraken worden opgebouwd, bedraagt 8 (2020: 10). Hiervan zijn 2 (2020: 6) personen nog (gedeeltelijk) bij het NLR in dienst.

Het aantal deelnemers met een premievrije polis (slaperpolissen) bedraagt 573 (2020: 594).

Er zijn geen werknemers bij NLR in dienst die reglementair deelnemer konden zijn maar een afstandsverklaring hebben ondertekend.

Aanspraken van de actieve deelnemers op ouderdomspensioen aan het einde van het boekjaar

Bedragen in Mln. €	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Reeds verkregen (eindloon)	6,1	6,6	7,1	7,6	7,8	8,4	8,4	9,1	8,9	9,2
Reeds verkregen (middelloon)	2,4	2,5	2,3	1,7	1,2	0,9	0,5			
Reeds verkregen (RSC)	0,2									
Nog te verkrijgen	4,9	9,4	8,7	8,1	7,2	7,4	7,6	6,9	7,4	7,7
Totaal	13,6	18,5	18,1	17,4	16,2	16,7	16,5	16,0	16,3	16,9

“Reeds verkregen” betekent dat de premie voor die aanspraken per 31 december van enig jaar reeds is betaald. “Nog te verkrijgen” betreft de aanspraken die zullen worden opgebouwd bij onveranderde continuering van de pensioenregeling, zoals die in 2021 was, tot aan ieders pensioendatum.

De pensioenregeling is met ingang van 1 januari 2021 gewijzigd. Op basis van de nieuwe pensioenregeling is het “Nog te verkrijgen” bedrag voor de actieve deelnemers per 1 januari 2021 lager dan in de jaren ervoor, doordat de opbouw in de nieuwe regeling verlaagd is naar 0,84% opbouw per jaar.

Indexatiebeleid vanaf 2019 voor de aanspraken met voorwaardelijke indexatie

Het Vrije Depot I is opgebouwd gedurende de periode tot 2015. Vanaf 2015 is de positieve overrente gedeeld naar rato van de opbouw in de periode tot 2015. Het Vrije Depot II wordt gevormd uit het overschot van de premie vanaf 2015 en de overrente over de opbouw uit de periode vanaf 2015.

In het indexatiebeleid is vastgelegd dat de aanspraken van de actieven opgebouwd voor 2015 worden geïndexeerd uit het Vrije Depot I, omdat dat Vrije Depot I gevuld is tijdens de opbouw van deze aanspraken. Deze indexatie geldt ook voor slapers en gepensioneerden met aanspraken opgebouwd voor 2015.

De aanspraken opgebouwd vanaf 2015 worden geïndexeerd uit Vrije Depot II en dat geldt ook als deelnemers inactief worden. Alleen als een deelnemer voor 2019 inactief is geworden of met pensioen is gegaan, dan worden die rechten geïndexeerd als waren ze opgebouwd voor 2015.

De indexatie vindt plaats op basis van de maatstaf prijsinflatie: CPI (niet afgeleid).

In 2019 is voor het eerst het indexatie percentage afgeleid van de (niet afgeleide) CPI-prijsindex van oktober 2018 tot oktober 2019 en deze indexatie is toegekend per 1 januari 2020.

In 2021 is besloten indexatie te verlenen per 1 januari 2022 en verwerkt in de VPV per 31 december 2021.

In de berekeningen van 2021 is naar voren gekomen dat niet tot toekenning van de volledige CPI (niet-afgeleid) kan worden overgegaan conform de voorwaarden van het indexatiebeleid. Er is besloten 60% van de CPI(niet-afgeleid) toe te kennen.

	2021	2020	2019
CPI (niet afgeleid)	3,42	1,22	2,72
Toegekend aan			
opbouw voor 2015	2,05	0,61	2,72
opbouw vanaf 2015	0,00	0,00	0,00

Voorwaardelijke indexatie (indexatiebeleid tot en met 2018)

In het indexatiebeleid voor 2019 werd onderscheid gemaakt tussen actieve deelnemers en inactieve deelnemers (slapers en gepensioneerden) en was de indexatie gebaseerd op de CBS-loonindex. De volgende indexaties hebben plaatsgevonden uit hoofde van dit beleid

uitkeringspercentage	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Toegekende indexatie	2,460	1,290	2,050	1,430	0,757	0,842	1,318	0,756
CBS-loonindex*	2,460	1,290	2,050	1,430	0,757	0,99	1,55	1,26
toegekend in % van de CBS-loonindex	100	100	100	100	100	85	85	60

*De CBS-loonindex werd bepaald over de periode juli voorgaand jaar tot juli van elk verslagjaar, behalve in 2018. In het laatste jaar is de periode verlengd en geldt de verhoging over juli 2017 tot en met oktober 2018.

Naast de reguliere indexatie per 1 januari 2019 is in 2018 ook besloten om de niet volledig toegekende indexaties van 2009 tot en met 2013 in te halen per 1 januari 2019.

Actieven

Actieven	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015**
Toegekende indexatie	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CBS loonindex	3,42	1,22	2,72	2,72	2,46	2,05	0,55
toegekend in % van de CBS loonindex	0	0	0	0	0	0	0

**De CBS-loonindex is in 2015 bepaald door de periode januari-juli te nemen. In 2016 en 2017 wordt de index bepaald over de periode juli voorgaand jaar tot juli van het verslagjaar. In 2018 is de periode verlengd en geldt de verhoging over juli 2017 tot en met oktober 2018.

Vanaf 1 januari 2015 is voor de activa een middelloonregeling afgesproken. De indexatie van de activa vond plaats uit een te vormen reserve uit het overschot van de premie en de overrente uit het verzekerde depot bij Aegon over de middelloonregeling. In deze jaren is deze reserve nog onvoldoende gevuld geweest en heeft geen indexatie plaatsgevonden.

2.2 Verslag over het jaar 2021

2.2.1 Algemene gang van zaken

Missie, visie en strategie

De missie van het Fonds is het uitvoeren van de regeling zoals afgesproken tussen werkgever en werknemers, op een zo kostenefficiënte en transparant mogelijke manier met oog voor korte en lange termijn en met evenwichtige belangenafwegingen.

De visie van het Fonds is binnen de kaders van pensioenwet en toezicht het realiseren van de doelstelling van het Fonds langs de weg van het door het Fonds geformuleerde beleid.

De strategie van het fonds is:

- Zekerheid op de nominale uitkering door middel van een herverzekering met garantiecontract;
- het realiseren van een optimaal rendement op het vrije depot om te kunnen voldoen aan het indexatiebeleid;
- deskundig, competent en integer besturen van het pensioenfonds;
- transparant communiceren met alle belanghebbenden;
- verantwoording afleggen aan alle belanghebbenden.

Doelstellingen

Het bestuur heeft de volgende doelstellingen vastgesteld voor 2021:

- 1 Ondertekening van het nieuwe contract met Aegon voor 1 april 2021
- 2 Administratie van het nieuwe contract voor 1 juli 2021 gereed
- 3 Affinanciering garantiekosten en implementatie Beleggingsbeleid voor 1 juli 2021 gereed
- 4 Uitbestedingsrelaties volgens plan geëvalueerd
- 5 Documentatie pensioenfonds op orde met versiebeheer en opmaak
- 6 ERB uitvoeren
- 7 Voor gepensioneerden gereserveerde plekken invullen door gepensioneerden in bestuur en verantwoordingsorgaan

Een doelstelling is nog niet voltooid. Het is niet gelukt om de voor gepensioneerden gereserveerde plekken daadwerkelijk in te vullen door gepensioneerden. Zowel in het Verantwoordingsorgaan als in het Bestuur wordt een plek gevuld door een actieve deelnemer. Voor wat betreft de evaluatie van de uitbestedingsrelaties lopen wij op schema en zijn eind 2023 alle uitbestedingsrelaties geëvalueerd. De overige doelstellingen zijn afgerond.

COVID-19 pandemie en herstel economie

Ook 2021 heeft in het teken van de COVID-19 pandemie gestaan waarbij herhaalde vaccinatieprogramma's de ontsluiting van de maatschappij dichterbij hebben gebracht. In de reguliere, wekelijkse overleggen met Aegon is aandacht besteed aan de processen die geraakt konden worden door de maatregelen. Door de goede technische infrastructuur zijn er geen (operationele) problemen geweest met de dienstverlening van Aegon aan het Fonds als gevolg van remote werken.

Vanaf najaar 2021 zorgt de snel herstellende economie voor grotere vraag dan aanbod. Tekorten op allerlei gebied ontstaan, omdat niet alle grondstoffen op tijd geleverd kunnen worden. Hierdoor stijgen onder andere de energie- en benzineprijzen, wat zorgt voor een sterk stijgende inflatie. Een periode van stagflatie wordt verwacht. Ook laat de rente een stijging zien, na jaren van daling.

Toekomst van het Fonds

De werkgever heeft een project opgestart om een nieuwe pensioenregeling vorm te geven die in gaat aansluitend aan de huidige contractperiode. Deze nieuwe pensioenregeling wil de werkgever zoveel mogelijk laten aansluiten bij de Wet Toekomst Pensioen. In deze wet zijn alleen mogelijkheden voor een beschikbare premie regelingen. Ook is er geen mogelijkheid om een volledig herverzekerde regeling uit te voeren.

Hierop heeft het Fonds het besluit genomen om alleen een volledig herverzekerde regeling te willen uitvoeren. Als gevolg hiervan komt het Fonds niet meer als pensioenuitvoerder voor de nieuwe pensioenregeling van de werkgever in aanmerking. Dit besluit is gedeeld met de werkgever.

Voor het Fonds betekent dit dat er geen opbouw meer gaat plaatsvinden vanaf 2023. Het bestuur heeft een bijeenkomst gehad, waarin zij verschillende scenario's heeft besproken voor de periode vanaf 2023. Een van de scenario's is het voortzetten van het Fonds als "gesloten pensioenfonds". In de tweede helft van 2022 zal daar verdere invulling aan gegeven worden.

2.2.2 Wettelijke wijzigingen

Extern toezicht

Het Fonds heeft sinds 2007 met de volgende 2 externe toezichthouders te maken.

- 'De Nederlandsche Bank' (DNB)
- De 'Autoriteit Financiële Markten' (AFM).

DNB richt zich op de vraag of de deelnemers aan de financiële markten erop kunnen vertrouwen dat hun contractpartner de aangegane financiële verplichtingen kan nakomen (prudentieel toezichthouder).

Verder zijn de herbenoemingen van de heren Pielstroom en Veerman gemeld aan DNB. Op deze meldingen zijn goedkeurende berichten van DNB gekomen.

De AFM houdt zich bezig met het effectentypisch gedragstoezicht. Daarbij richt zij zich o.a. op de vraag of bestuurders en verbonden partijen van de financiële markten correct handelen en juist geïnformeerd worden. Naast het effectentypisch gedragstoezicht houdt de AFM bij pensioenfondsen ook toezicht op de communicatie naar de deelnemers, waarbij o.a. wordt gekeken of de deelnemers wel tijdig en juist geïnformeerd worden.

Op 1 april 2021 heeft AFM een brief gestuurd over de in het jaarverslag op te nemen kosten pensioenbeheer en kosten vermogensbeheer. Hier is reeds vorig jaar bij het opstellen van het jaarverslag 2020 rekening mee gehouden. In dit jaarverslag is dit consistent toegepast.

nFTK

In 2021 is een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd, waarin de risicohouding, die bepaald is door de werkgever en de OR, is getoetst. De uitkomsten uit de haalbaarheidstoets sluiten aan bij de verwachtingen. De uitkomsten van de haalbaarheidstoets zijn gedeeld met de werkgever en de OR. Het beleid is in lijn gebracht met de huidige wetgeving. De ABTN is in lijn gebracht met het beleid.

Gelijke behandeling

De Commissie Gelijke Behandeling (CGB) houdt op vele fronten de regels, waaronder de thans algemeen aanvaarde regels in de pensioenwereld, tegen het licht. Via de kantonrechter, het hof en het Europese hof wordt er door deze commissie getracht om wettelijke regelgeving hieromtrent af te dwingen. In 2021 heeft dit voor het Fonds niet tot aanpassingen in het reglement geleid.

Naleving Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is wettelijk verankerd. De normen in de Code zijn een aanvulling op wet- en regelgeving. Er is ruimte om af te wijken van de normen, mits dit weloverwogen gebeurt. De Code gaat derhalve uit van het ‘pas toe of leg uit’-beginsel. Daar waar niet (geheel) wordt voldaan aan de voorschriften van de Code, dient dit te worden uitgelegd. Overigens bepaalt de Code dat het gaat om de intentie, niet om de naleving van de letter. Het Fonds voldoet aan de meeste voorschriften in de Code. In deze paragraaf wordt uitgelegd op welke punten het Fonds daar niet of niet geheel aan voldoet.

nr	Norm code pensioenfonds	Te nemen (aanvullende) acties
33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	De samenstelling van het bestuur wordt jaarlijks bij de zelfevaluatie geëvalueerd op de genoemde punten. In het bestuur zitten 3 vrouwen, in het verantwoordingsorgaan geen. Bij iedere uitvraag voor het verantwoordingsorgaan wordt nadrukkelijk gezocht naar geschikte vrouwelijke kandidaten. Iedereen in het bestuur en het verantwoordingsorgaan is boven de 40. Ondanks gerichte actieve lobby is het niet gelukt om mensen onder de 40 jaar voor het bestuur te enthousiasmeren; wel zijn jonge actieve deelnemers betrokken bij het ontwerp van de nieuwe pensioenregeling NLR. Het stappenplan is nog onderwerp van gesprek en mede afhankelijk van de

		toekomst van pensioenfondsen NLR en consequenties voor de rol van het pensioenfondsbestuur. De vacatures van het Verantwoordingsorgaan zijn in 2021 vervuld met een gepensioneerde en een actieve deelnemer boven de 40
34	De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.	Er zijn momenteel 2 bestuursleden die langer dan 12 jaar in functie zijn. Een van deze bestuursleden heeft specifieke expertise op het gebied van beleggingen en is lid van de beleggingsadviescommissie. Ook de termijn van de voorzitter is opnieuw ingegaan. Mede als gevolg van het pensioenakkoord gaan er mogelijk grote wijzigingen plaatsvinden en een nieuwe pensioenregeling bij NLR is op komst. Hierbij is zijn ervaring en kennis met het NLR pensioenfonds van grote, onmisbare waarde. Aangezien het Fonds een Ondernemingspensioenfonds is met bestuurders die worden gerekruteerd uit de onderneming van de sponsor en speciaal worden opgeleid voor een bestuursfunctie binnen het Fonds, heeft een lange zittingsduur toegevoegde waarde voor geschiktheid en deskundigheid.
40	Het bestuur zorgt dat de statuten een schorsingsprocedure kennen	In de statuten is geen schorsingsprocedure opgenomen. Wel is een ontslagprocedure opgenomen voor een door de deelnemers of pensioengerechtigden gekozen lid. In een volgende wijziging van de statuten zal deze code worden meegenomen.
57	Het bestuur beoordeelt vierjaarlijks het functioneren van de accountant en de actuaire en stelt het intern toezicht en VO of BO van de uitkomst op de hoogte.	De periode tussen de evaluaties is langer dan 4 jaar geweest. De evaluaties van de accountant en de actuaire zullen in 2022 worden uitgevoerd.
63	Het bestuur stelt beleid vast rond transparantie en communicatie. Het bestuur evalueert dit beleid periodiek en in ieder geval eens per drie jaar	Evaluatie van uitbesteding en communicatie vindt eens per drie jaar plaats en is vastgelegd in zowel het uitbestedingsbeleid als in het communicatiebeleid. Een deel van de communicatie wordt door Aegon gedaan. De problemen in die communicatie zijn in 2021 veelvuldig onderwerp van gesprek geweest zowel in bestuur als met Aegon.

Algemene Verordening Gegevensbescherming

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van kracht. Deze privacywetgeving is van toepassing op elke organisatie die persoonsgegevens verwerkt. De verwerking van persoonsgegevens door het Fonds is in een overzicht bijeengebracht en waar nodig zijn verwerkingsovereenkomsten afgesloten met externe partijen die werken met de door het Fonds verzamelde persoonsgegevens.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Vanaf 10 maart 2021 is de Europese verordening 2019/2088 van toepassing voor de Nederlandse Pensioenfondsen.

Bij de beoordeling van de waarschijnlijke effecten op het rendement houdt het Fonds geen rekening met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van de informatieverschaffingsverordening en de nog te verschijnen secundaire wetgeving omdat:

1. Het Fonds een ondernemingspensioenfonds is van ca 0,6 mld euro en ca 2.100 deelnemers en volledig herverzekerd. De beperkte omvang van het Fonds heeft tot gevolg dat het Fonds keuzes maakt waar ze op in zet. Er is onduidelijkheid over toekomstige verplichtingen en dus ook over de kosten die aan de keuze verbonden zijn. Er is op dit moment bovendien geen verplichting om hieraan te voldoen.
2. In de investment beliefs van het Fonds staat dat we op het gebied van ESG niet trendsettend willen zijn, maar alleen bewust kiezen voor een duurzaam beleggingsfonds als de rendement/risico verwachtingen minimaal vergelijkbaar zijn met die van een regulier fonds. Gezien de status van de verordening, de onzekerheid met betrekking tot de technische standaarden die nog gaan volgen en de mogelijkheid die geboden wordt om hier nog niet in voorop te lopen, houden we vast aan deze investment belief.

Voor de wijze waarop duurzaamheidsrisico's in beleggingsbeslissingen worden geïntegreerd verwijzen we naar ons ESG-beleid. Ons beleid op dit moment is dat als we onze beleggingsfondsen selecteren, we kijken naar de verhouding tussen rendement en risico. Onze voorkeur gaat uit naar een duurzaam beleggingsfonds, als de financiële verwachtingen tenminste vergelijkbaar zijn met die van een regulier beleggingsfonds.

2.2.3 Herverzekeringscontract

In 2021 is uitkeerbare overrente voor het Fonds gerealiseerd. In hoofdstuk 2.4 van dit verslag hebben we de stand van de cumulatieve (negatieve) overrente opgenomen voor de opbouw tot en met 2014 en de uit te keren overrente over de opbouw van 2015 tot en met 2020.

Het Fonds blijft in 2021 en 2022 volledig herverzekerd bij Aegon Levensverzekering NV. Het nieuwe contract is afgesloten per 2021 en loopt van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2022. De volgende onderdelen kenmerken dit contract:

Rekenrente

Aegon berekent zijn tarieven p basis van 3% rekenrente. Dit contract is echter afgesloten op de rentecurve van 1 december 2020. Aegon heeft daarom aan de hand van deze rentecurve een rentestandscorrectie vastgesteld van 260,40. De 160,40% opslag wordt gebruikt om de premie en koopsommen gedurende de gehele contractperiode zodanig te verhogen dat er een afgeleide van de marktwaarde ontstaat.

Sterftetafel

In het contract is verder uitgegaan van de sterftetafel “Pensioentafel 2010” gebaseerd op de sterftetekansen van het jaar 2033 voor de mannen en 2036 voor de vrouwen. De uitruilpercentages worden jaarlijks actuariëel neutraal vastgesteld.

Technisch resultaat op sterfte- en arbeidsongeschiktheid

Er wordt geen technisch resultaat meer uitgekeerd.

Resultaat op beleggingen

Aegon houdt voor de opbouw in het nieuwe contract geen separaat beleggingsdepot aan. Het separate beleggingsdepot wat behoort bij de aanspraken opgebouwd tot en met 31 december 2020 en de bijbehorende indexaties, waarvan de grootte overeen dient te komen met de voorziening voor pensioenverplichtingen benodigd voor de na 1 januari 1985 opgebouwde pensioenrechten, blijft bestaan. Sinds 2011 wordt berekend wat het verschil is tussen de waarde van de beleggingen en de waarde van de voorziening op markttrente. Het meerdere wordt uitgekeerd aan het Fonds. Een tekort in enig jaar wordt niet in rekening-courant verrekend doch doorgeschoven naar het daaropvolgende jaar. In paragraaf 2.6 staat de ontwikkeling becijferd.

2.2.4 Beleggingsportefeuille verzekerde depot

Ultimo 2021 is de rente op staatsleningen nog steeds historisch laag. Vergeleken met eind 2020 is er een lichte stijging waar te nemen. Een hogere rente levert een lagere waarde van een obligatie op. Omdat 80% van de portefeuille in vastrentende waarden is belegd, is hiervan het gevolg dat er een negatief rendement op dit deel van de portefeuille is geweest.

De aandelenmarkt heeft voor een sterk positief rendement gezorgd. De vastgoedmarkt heeft hier een positieve bijdrage aan geleverd.

De renteafdekking van de portefeuille heeft dit jaar door de stijging van de rente op staatsleningen voor een verlaging van het resultaat gezorgd.

Het resultaat van de beleggingsportefeuille voor het verzekerde depot exclusief renteswap (de zogenaamde SLM) is 4,85% en na kosten 4,53%. De gebruikte benchmarks lieten een stijging van gemiddeld 2,91% zien en de beleggingsstrategie van Aegon heeft 1,58% meer rendement opgeleverd.

De beleggingen in vastrentende waarden hebben een negatief effect op het rendement van het verzekerde depot gehad. De aandelenportefeuille heeft een positieve invloed op het rendement veroorzaakt, maar is slechts 20% van het depot. De beleggingsstrategie van Aegon heeft gezorgd voor een out performance van zowel de obligatie- als de aandelen-benchmark.

De lange termijnrente is in 2021 volatiel geweest en over het hele jaar genomen hoger geworden. Hierdoor voegt de SLM-renteswap negatief resultaat toe van 29,14% en vermindert het portefeuilleresultaat van 4,53% naar 0,86%. Tegelijkertijd wordt echter door de waardering van de voorziening (VPV) op marktwaarde de benodigde voorziening lager. Dit leidt uiteindelijk per saldo tot een positieve overrente in 2021 voor zowel de rechten in de eindloonregeling als in de middelloonregeling.

De totale beleggingskosten bedragen 0,46% van de portefeuille. De kosten bestaan uit: (1) De beheer fee en (2) overige vaste kosten (vergoeding voor kosten van toezichthouders, kosten van bewaring, kosten van (accountants)controle, kosten van (juridisch) advies, oprichtingskosten, administratiekosten en marketing- en communicatiekosten). De beheer- en transactiekosten worden verrekend in de koersen van de beleggingsfondsen.

De gebruikelijke vier beleggingsgesprekken met Aegon Asset Management hebben plaats gevonden in de maanden februari, april, september en december 2021. Deze gesprekken hebben niet geleid tot een veranderd beleggingsbeleid.

2.2.5 Beleggingsportefeuille voor risico pensioenfonds

In 2005 heeft de adviserend actuaaris berekend welke pensioenen (resp. pensioengrondslagen) er naar verwachting de komende jaren in aanmerking komen voor eventuele indexatie. Dit is een oplopende curve. Een onzekere factor is de hoogte van de inflatie. Om de gevolgen van deze onzekerheid te beheersen, heeft het Fonds in 2006 een zogenoemde “inflatieswap” afgesloten voor de periode tot 2025 om de financiering van eventuele toekomstige indexaties zekerder te stellen (zonder dat er sprake is van een garantie). Deze swap dekt niet het gehele inflatierisico af, maar momenteel ongeveer 45%. Zie ook paragraaf 2.3.5.

Door marktomstandigheden d.w.z. de lage inflatie en door de banken steeds aangegeven hoge verwachting van de inflatie, die tot op heden niet uitgekomen is, is er nog geen vervolg gestart op deze “inflatieswap”. Daarnaast is er nauwelijks aanbod uit de markt voor een swap op de Nederlandse inflatie. Het bestuur doet wel periodiek onderzoek naar de mogelijkheden van afdekking van het inflatierisico na 2025.

Sinds 2015 is de niet aan de indexatieswap gekoppelde ‘vrije reserve’ bij Aegon Asset Management (AAM) ondergebracht.

In 2021 heeft deze portefeuille een rendement na kosten van 13,03% (2020: 6,04%) opgeleverd. De toegevoegde waarde van AAM was positief (1,37%). Op zowel de vastrentende waarden als de aandelen heeft Aegon een out performance laten zien. De underperformance van het vastgoed heeft dat niet kunnen schaden.

In deze beleggingsportefeuille is geen rente afdekking aanwezig, omdat de rendementen zo naar verwachting beter matchen met de inflatie. Daarnaast is het percentage aandelen wat hoger gekozen dan in het nominale depot, waardoor we verwachten dat de rendementen hier gemiddeld hoger kunnen worden dan in het verzekeringsdepot, maar er zijn geen garanties op een hoger rendement.

Naast de beleggingen bij AAM zijn er voor de beleggingen voor risico van het Fonds ook een set staatsobligaties bij de ABNAMROMeesPierson ondergebracht. De uitkeringen van deze obligaties sluiten aan bij de jaarlijkse kosten voor de inflatieswap.

2.2.6 Pensioenadvies

De adviserend actuaris van WTW, de heer H. Zaghdoudi, heeft gedurende het jaar 2021 alle bestuursvergaderingen bijgewoond. Adviezen werden gegeven op velerlei gebied, zoals de toekomst van het fonds, de hoogte van de opbouw in 2022 en de hoogte van de mogelijke toeslagverlening.

2.2.7 Reglement en uitvoeringsovereenkomst

Het pensioenreglement en de uitvoeringsovereenkomst zijn tegen het licht gehouden en in lijn gebracht met de missie, visie en de daaruit volgende beleidslijnen. Er zijn geen ingrijpende wijzigingen aangebracht.

2.2.8 Compliance

De Compliance Officer (CO) van het Fonds is door het bestuur van het Fonds benoemd. Door het Fonds werd ook een taakomschrijving van de CO opgesteld die is gebaseerd op de Gedragscode van het Fonds.

De CO ziet toe op de naleving van de wettelijke gedragsregels en de normen die het Fonds zichzelf heeft opgelegd in de gedragscode van het Fonds. Hiertoe heeft de CO onder meer de volgende taken en bevoegdheden:

- Het zorg dragen voor de nodige bewustwording van de aan het Fonds verbonden personen op het gebied van compliance aan de hand van de gedragscode.
- Het jaarlijks rapporteren over zijn werkzaamheden en het doen van aanbevelingen op basis van de resultaten van zijn werkzaamheden.
- Het verlenen van toestemming of goedkeuring voor zover een verbonden persoon in verband met het aanvaarden dan wel het geven van relatiegeschenken, het aanvaarden van nevenfuncties, of het hebben van financiële belangen in een bedrijf of instelling waarmee het Fonds een zakelijke relatie onderhoudt, toestemming of goedkeuring nodig heeft.

De heer H.O. Gorter, mevrouw H. Raaijmakers en de heer M. Kuiper hebben in het verslagjaar achtereenvolgens de taak van CO uitgevoerd. In het verslagjaar werd er door hen voor gezorgd dat iedere verbonden persoon de verplichte verklaring heeft ondertekend over de naleving van de Gedragscode van het Fonds.

Daarnaast werd in een aantal gevallen door de CO goedkeuring verleend aan verbonden personen voor het aanvaarden van uitnodigingen door AEGON voor het bijwonen van evenementen en het in ontvangst nemen van een aantal (kleinere) geschenken.

2.2.9 Communicatie

Verplichte communicatie

Vanaf 2008 is het Fonds verplicht om aan iedere actieve deelnemer een Uniform Pensioen Overzicht (UPO) te verstrekken. Het doel van de UPO is dat men, bij welk pensioenfonds men in de toekomst ook aangesloten is, de overzichten in dezelfde vorm krijgt. Wel kunnen de regelingen zelf afwijkend zijn.

De AFM heeft bepaald dat een UPO slechts met twee uniforme berekeningsdata mag worden verstrekt, zijnde 1 januari of 31 december. Vanaf 2010 wordt de UPO op basis van gegevens van 31 december van het voorgaande jaar verstrekt.

De startbrief is vernieuwd naar de standaard van Pensioen 1-2-3 en gepubliceerd op de eigen PFNLR site, maar wordt ook aan alle nieuwe medewerkers gestuurd bij hun aanstellingsbrief.

Ook op MijnAegon.nl kunnen alle deelnemers de verplichte informatie volgens Pensioen 1-2-3 terugvinden. Daarbij zijn de verplichte documenten van het Fonds aangeleverd aan Aegon, zodat de gegevens op MijnAegon.nl up-to-date zijn.

Pensioenregister (mijnpensioenoverzicht.nl)

Voor alle deelnemers geldt dat deze website de situatie laat zien, zoals die is aangeleverd door Aegon. Deze aanlevering gebeurt tenminste 1 keer per maand. In november zijn de URM factoren ingeladen in het pensioenregister en kunnen de 3 verschillende scenario's door de deelnemers worden gezien, via de navigatiemetafoor.

Vrijwillige communicatie

Op de website van het Fonds (<http://pensioenfonds.nlr.nl>) kunnen deelnemers, naast algemene informatie, ook de informatie m.b.t. specifieke situaties terugvinden. Tevens zijn het pensioenreglement en de startbrief op de site gezet, zodat deze documentatie aansluit bij de nieuwe regeling per 1 januari 2021.

2.2.10 Deskundigheidsbevordering/Geschiktheid

Vanaf 2008 dient te worden aangegeven welke stappen het Fonds heeft genomen om de deskundigheid te bevorderen c.q. op het vereiste niveau te houden.

Hiertoe is een Deskundigheidsplan gemaakt. Dit deskundigheidsplan gaat uit van het Plan van Aanpak zoals opgesteld door de pensioenkoepels. In 2014 zijn de kennis- en kunde-eisen van DNB aangepast en wordt gekeken of de bestuursleden "geschikt" zijn. Naast de kennis wordt ook naar competenties gekeken van de afzonderlijke bestuursleden en naar het bestuur als geheel. Daarom heeft het gehele bestuur in de zomer van 2021 deelgenomen aan een zelfevaluatie met begeleiding van Mens & Kennis.

De heer Veul heeft zijn opleiding naar geschiktheidsniveau A bij WTW afgerond.

Verder zijn er verdiepingsbijeenkomsten gevolgd zoals:

- Pensioenfonds seminar DNB
- Eigen Risico Beoordeling (ERB) Workshops WTW
- Webinar Market update, AAM
- Webinar sterftetafel, WTW
- Webinar Broaden your credit horizon, WTW
- Long Term Outlook, AAM
- Webinar Klimaat risico's, Financial Investigator
- WTW webcast-serie: het pensioenakkoord
- Webinar pensioencommunicatie
- Succesvol risicomanagement

2.2.11 Overige zaken

Pensioenwet

In 2014 is de Wet Versterking Pensioenfondsbestuur in werking getreden. Het Fonds heeft besloten het huidige paritaire model te willen aanhouden en heeft daarbij een zetel van het algemeen bestuurslid beschikbaar gemaakt voor een vertegenwoordiger van de gepensioneerden in het Bestuur. De functie van zijn plaatsvervanger is nog vacant. In alle uitingen aan gepensioneerden wordt aandacht besteed aan deze vacature, steeds op een andere manier. Er zijn geen reacties van gepensioneerden hierop ontvangen. Bij de pensioeningang van medewerkers wordt deze vacature ook onder de aandacht gebracht. De terugkoppeling hierbij is regelmatig dat gepensioneerden eerst willen genieten, voordat ze weer verplichtingen aangaan. Het Bestuur wil nog steeds graag een invulling van deze functie en zal blijven onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om deze functie op een andere manier in te vullen, om zorg te dragen voor een goede vertegenwoordiging van de gepensioneerden in het bestuur. In ieder geval heeft het Bestuur een kandidaat bestuurslid uit de geleding werknemers gevraagd om de opleiding tot geschiktheidsniveau A aan te vangen en hij loopt ondertussen ook mee met de vergaderingen. Na afronding van zijn opleiding zal hij worden aangemeld bij DNB, voordat hij tot het bestuur kan toetreden.

Evaluatie Wet Versterking Pensioenfondsbestuur

In 2014 is besloten dat het paritaire bestuursmodel met een visitatiecommissie het beste past bij het Fonds. In 2021 en 2022 zal de werkgever samen met de OR onderzoeken hoe de pensioenregeling van NLR er uit komt te zien onder de wetgeving, voortvloeiend uit het pensioenakkoord. Het Fonds heeft besloten dat zij alleen een volledig herverzekerde regeling kan en wil uitvoeren. In de Wet Toekomst Pensioen is dat geen mogelijkheid. Dit heeft het Fonds met de werkgever besproken.

Fiscale zaken

De verschuiving van de ingangsdatum AOW (per 1 januari 2021: 66 jaar en 4 maanden) wordt, indien gewenst door de deelnemer, door Aegon middels de toepassing van de mogelijkheid van uitstel pensioeningang, uitgewerkt. In het pensioenreglement is opgenomen dat het pensioen op 1

datum ingaat, dus als de deelnemer kiest om zijn pensioen in te laten gaan, gaat zowel het deel opgebouwd met pensioenrichtleeftijd 65 jaar als het deel opgebouwd met pensioenrichtleeftijd 67 jaar en 68 jaar gelijktijdig in.

Klachten

Er zijn in 2021 geen klachten ontvangen door het bestuur.

2.2.12 Ontwikkelingen in 2022

- Nieuw opbouwpercentage verzekeringscontract met Aegon.

In 2021 is met Aegon een akkoord bereikt over een nieuw opbouwpercentage voor 2022 in het herverzekeringscontract.

Op basis van de nieuwe premiestelling in het contract, zoals vastgelegd, is de pensioenopbouw per 1 januari 2022 verhoogd van 0,84% naar 0,865% per dienstjaar. Hierover zijn de deelnemers in november 2021 geïnformeerd.

- Instabiliteit in Europa

In 2022 is Rusland Oekraïne binnen gevallen. Dit heeft tot gevolg dat er sanctiemaatregelen zijn getroffen. Aegon voert deze maatregelen uit door dagelijks een toets te doen welke personen en bedrijven op de sanctielijst staan. Door de controle zullen personen geen uitkeringen kunnen krijgen en zullen beleggingen in bedrijven op de sanctielijst waar mogelijk worden verkocht. De directe impact is tot nu toe beperkt gebleven tot minder dan 0,2% van de beleggingen, waarvan de bedrijven op de sanctielijst staan en de waarde naar nul gedaald is. Ieder kwartaal wordt de stand van zaken besproken zowel in het overleg met Aegon Pensioen als met Aegon Asset Management.

- Implementatie van het Pensioenakkoord

De uitvoering van het Pensioenakkoord is nog steeds niet geheel verwerkt in wetgeving. Het bestuur denkt ook in 2022 nog steeds na over de mogelijkheden van het Fonds binnen de nieuwe wetgeving. Hierbij wordt vooral gelet op het niet meer mogelijk zijn van een volledig herverzekerde regeling en de daarbij behorende veranderende governance. In 2022 zal hier over een besluit genomen worden. De werkgever is een project gestart, "Pensioen Project 2023", om een nieuwe regeling te formuleren per 1 januari 2023 binnen de nieuwe wetgeving. Het Fonds is hierbij betrokken om haar pensioenkennis en heeft de werkgever laten weten dat het Fonds een nieuwe regeling niet kan uitvoeren.

In 2022 is de door de Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd opnieuw geen verhoging geïnitieerd zodat de AOW-leeftijd op 67 jaar en 3 maanden blijft. Ook de pensioenrichtleeftijd blijft in 2022 op 68 jaar.

Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op € 114.866,- per 1 januari 2022.

- Wijziging uitruilpercentages

De uitruilpercentages worden door Aegon actuarieel neutraal vastgesteld. Deze percentages zijn in 2021 aangepast aan de trend van uitruil en de ontwikkeling van de marktrente. Deze nieuwe uitruilfactoren zijn vanaf 2022 geldig en worden jaarlijks heroverwogen.

- *Doelstellingen voor 2022*

Het bestuur heeft de volgende doelstellingen vastgesteld voor

- Voorbereiding voor een zorgvuldige afronding van het pensioenfonds
- Goede overdracht van aanspraken en opbouw naar de nieuwe pensioenregeling
- Monitoring en sturing op efficiënte overdracht van administratie vanuit Aegon naar TKP.
- Voltallig bestuur
- Proberen om jongere actieve deelnemers en jonggepensioneerden te interesseren voor en functie binnen PFNLR
- Actie-/Bestemmingsplan maken voor het Vrije Depot
- Elk nieuw document wordt in nieuwe format gepubliceerd
- Bij uitbesteding nagaan in hoeverre het beleid van de uitvoerder overeenstemt met het PFNLR beleid

2.3 Financiële toelichting

2.3.1 Grondslagen voor de verslaglegging

Per 1 januari 2007 is de Pensioenwet in werking getreden. Met ingang van 1 januari 2015 is het nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK) onderdeel van de Pensioenwet. In het nFTK is de manier vastgelegd waarop De Nederlandsche Bank N.V. (DNB) haar toezicht op pensioenfondsen uitoefent. Het nFTK stelt daarbij de kaders waarbinnen een pensioenfonds moet opereren. Met ingang van verslagjaar 2015 is het nFTK toegepast op de jaarverslaggeving.

Het nFTK gaat uit van een *fair value*-waardering (marktwaarde) van activa en passiva:

- de pensioenverplichtingen worden berekend volgens overlevingskansen van de prognosetafel 2020 inclusief de toepassing van fondsspecifieke ervaringssterfte op basis van Willis Towers Watson model 2020. Dit in verband met de verwachte sterfte op basis van de populatie van het NLR. De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt op basis van de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB.

De grondslagen voor de verslaglegging zijn, gezien het gebruik van een meer prudente prognosetafel en marktwaarde van de activa en passiva in de verslaglegging niet gelijk aan de grondslagen waarvoor het Pensioenfonds een contract heeft met Aegon zoals beschreven onder hoofdstuk 1.3 van dit verslag.

2.3.2 Financiële ambitie: positie 2021 en gevolgen voor deelnemers en risico's

Voor zowel de pensioengerechtigden, slapers en actieven streeft het Fonds naar een pensioen dat jaarlijks verhoogd wordt door indexatie met de prijsinflatie. Deze verhoging wordt gefinancierd uit de vrije depots.

De aanspraken opgebouwd in de eindloonregeling (opbouw tot 2015) met voorwaardelijke stijging worden per 1 januari 2022 verhoogd met 2,05% uit Vrije Depot I.

De aanspraken opgebouwd in de middelloonregeling (opbouw vanaf 2015) met voorwaardelijke stijging worden per 1 januari 2022 verhoogd met 0%. Vrije Depot II is nog onvoldoende gevuld om tot indexatie over te gaan

Op grond van artikel 96 van de Pensioenwet dient er in het jaarverslag melding te worden gemaakt over het functioneren van het pensioenfonds. Hierbij dienen in ieder geval de volgende punten te worden opgenomen, waarbij de voor het Fonds vigerende situatie is beschreven:

- Het Fonds heeft in 2021 geen dwangsom of boetes opgelegd gekregen van een van de toezichthouders (DNB of AFM).
- Het Fonds heeft in 2021 een aanwijzing ontvangen van de AFM m.b.t. tot de uitvoeringskosten in het jaarverslag 2019. In het jaarverslag 2020 is dit reeds aangepast.
- Er is in 2021 geen bewindvoerder aangesteld.
- Er is geen herstelplan van toepassing zoals omschreven in artikel 138 van de Pensioenwet.
- Er is geen maatregel minimaal vereist eigen vermogen van toepassing zoals omschreven in artikel 140 van de Pensioenwet.

Het niet hoeven opstellen van een herstelplan is een gevolg van het feit dat het Fonds is herverzekerd.

De voorwaarde om te kwalificeren als herverzekerd fonds is dat bij vertrek bij de herverzekeraar de eventuele negatieve overrente niet voor rekening van het fonds komt en de toekomstige garantiekosten uit de (eventuele) toekomstige overrente worden betaald. Het niet hebben van een herstelplan heeft bij een herverzekerd contract geen relatie met de dekkingsgraad van het Fonds, aangezien de verzekeraar de toekomstige uitkeringen garandeert.

In het kader van het nFTK is er als herverzekerd fonds alleen sprake van 1% opslag voor ‘minimaal vereist eigen vermogen’.

Deze opslag bedraagt ultimo 2021: 5.695 (2020: 6.176)

2.3.3 Risico paragraaf

Binnen het integraal risicomangement (IRM) van het pensioenfonds wordt onderscheid gemaakt naar financiële risico's en niet-financiële risico's en naar risico's vóór beheersing (bruto) en ná beheersing (netto). De risico's worden ingedeeld naar de volgende categorieën:

Financieel		Niet-financieel			
Verplichtingen	Beleggingen	Pensioenbeheer	Vermogensbeheer	Intern	Strategisch
Langleven	Renterisico	Kwaliteit	Kwaliteit	Kwaliteit	Afhankelijkheid
Kortleven	Marktrisico	Continuïteit	Continuïteit	Continuïteit	Verandervermogen
Arbeidsongeschikt	Valutarisico	Integriteit	Integriteit	Integriteit	Externe beeldvorming
	Kredietrisico	IT	IT	IT	ESG
	Liquiditeitsrisico			Juridisch	

De niet-financiële risicocategorieën zijn verder onderverdeeld in diverse subcategorieën. Deze niet-financiële risico's kunnen overigens wel degelijk financiële gevolgen hebben, maar liggen op het vlak van de uitvoering en besluitvorming.

Binnen het IRM van het pensioenfonds wordt de impact van de risicocategorieën direct of indirect afgemeten aan de missie, visie, strategie en doelstellingen van het pensioenfonds. Bovenstaande indeling en de inschattingen van de verschillende risico's zijn onderdeel van monitoring op kwartaalbasis. Hierover wordt tevens op kwartaalbasis gerapporteerd aan het bestuur vanuit de sleutelfunctie risicobeheer.

In de risicoparagraaf in de jaarrekening wordt nader ingegaan op de belangrijkste financiële risico's en de beheersing daarvan.

Materiële niet-financiële risico's

De belangrijkste door het bestuur onderkende niet-financiële risico's zijn uitbestedingsrisico's met betrekking tot pensioenbeheer. Het pensioenfonds beschikt over een uitbestedingsbeleid en IT-beleid, waarin onder meer wordt ingegaan op monitoring van het risico en de beheersing. Beheersing van uitbestedingsrisico's begint bij de keuze voor de uitbestedingspartner (op basis van objectieve selectiecriteria) en het opstellen van het uitbestedingscontract en service level agreement (bevat o.a. aansprakelijkheid, werkafspraken, handhaving, etc.). De voornaamste beheersmaatregel betreft het control framework van de uitbestedingspartij zelf (zoals 4-ogen principe, betalingsprocedures, authenticatie- en autorisatiemaatregelen, IT control framework, etc.). Monitoring van de uitbestedingspartijen vindt plaats door middel van periodiek contact/overleg en op basis van diverse rapportages: op jaarbasis uitgebreide beoordeling van de ISAE 3402 rapportage (inclusief externe assurance) en op kwartaalbasis beoordeling van SLA-rapportages. Daarnaast vindt een evaluatie van uitbestedingspartners plaats.

Uitbestedingsrisico (ISAE 3402 rapportages)

De interne beheersing van de herverzekeraar wordt middels ISAE 3402 Type II rapporten (Aegon Investment Management B.V. en Aegon Business Line Pensioenen) verwoord. Beide ISAE 3402 Type II rapporten van Aegon over de periode 1 januari 2021 tot 31 december 2021 worden door PWC gecontroleerd en er is in beide rapporten een oordeel zonder beperking afgegeven. Beide rapporten zijn doorgenomen door het bestuur. In ons evaluatiegesprek met Aegon Pensioen en AAM zullen wij deze rapporten eveneens bespreken. Aegon geeft in zijn document 'Beleid Verantwoord Beleggen' aan dat er een uitsluitingenbeleid van toepassing is op alle bedrijven die direct betrokken zijn bij het vervaardigen, ontwikkelen, onderhouden of verhandelen van de volgende soorten wapens, munitie en mijnen: biologische wapens, chemische wapens, anti-persoonsmijnen, clusterbommen, en munitie met verarmd uranium. Bij indirecte betrokkenheid door een aan de onderneming juridisch verbonden entiteit, zoals moederbedrijf of dochteronderneming, geldt een belang van 25% als drempel voordat tot uitsluiting wordt overgegaan. Aangaande nucleaire wapens, sluit Aegon bedrijven uit die direct betrokken zijn bij het vervaardigen, ontwikkelen, onderhouden of verhandelen van nucleaire wapens in landen waarvoor dat onder het non-proliferatieverdrag niet is toegestaan. Voor een verdere verhandeling en detaillering hierover wordt verwezen naar het door Aegon uitgegeven document 'Beleid Verantwoord Beleggen'.

Fraude en corruptie

Fraude is zichzelf dan wel anderen onrechtmatig bevoordelen ten laste van een derde of derden door misbruik van vertrouwen. Het risico bestaat dat door fraudeleuze handelingen de reputatie van het pensioenfonds wordt geschaad en belanghebbenden (financieel) worden benadeeld. Fraude kan ook leiden tot operationele risico's. Het Fonds zal onder geen enkele omstandigheid fraude tolereren. Toezicht op de naleving van externe en interne regels, teneinde te voorkomen dat fraude zich manifesteert, is een taak van het bestuur. Corruptie is het risico dat het pensioenfonds betrokken is bij vormen van omkoping en/of mogelijke (schijn van) belangenverstrengeling die afbreuk doen aan de integriteit van en het vertrouwen in het Fonds en/of de financiële markten. Bij het risico op fraude en corruptie valt te denken aan:

1. Fraude bij vermogensbeheerders betrokken bij het fonds;
2. Fraude bij overige uitbestedingspartijen
3. Fraude door het nemen van beslissingen door onjuiste of onvolledige rapportages
4. Onjuiste genomen besluiten als gevolg van corruptie

In het kader van het voorkomen van frauduleuze handelingen en corruptie heeft het pensioenfonds de volgende maatregelen genomen:

- het toepassen van functiescheidingen en een controlemethode (4- ogenprincipe).
- het uitbestedingsbeleid met procedures en selectiecriteria voor het aanstellen van externe vermogensbeheerders en overige partijen;
- toetsing op compliant zijn met de geldende Sanctiewetgeving;
- klachten- en geschillenregeling;
- gedragscodes van externe partijen op en toetst in hoeverre deze gelijkwaardig zijn met de gedragscode van het pensioenfonds;
- een compliance officer.

Nieuwe en opkomende risico's

Wat met een opkomend risico wordt bedoeld is door de wetgever niet nader gespecificeerd. Gedacht kan worden aan risico's waarvan pensioenfondsen nog niet zoveel weten, nieuw geïdentificeerde/ opgemerkte risico's, risico's die brede bekendheid beginnen te krijgen en/of risico's die continu aan verandering onderhevig zijn. Risico's op het terrein van milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen zijn voorbeelden van nieuwe of opkomende risico's die de afgelopen jaren meer aandacht hebben gekregen. Een ander voorbeeld betreft risico's als gevolg van cybercrime, die vanwege de voortdurend veranderende aard van cyberaanvallen ook als opkomende risico's kunnen worden beschouwd.

Sommige nieuwe en opkomende risico's zijn reeds onderdeel van het risicoraamwerk van het pensioenfonds, maar niet in alle gevallen expliciet. Een kenmerk van opkomende risico's is dat de kans dat het risico zich voordoet niet eenvoudig kan worden ingeschat, maar dat potentieel wel een grote impact kan hebben. Daarom is het vroegtijdig identificeren van opkomende risico's belangrijk. Identificatie van nieuwe en opkomende risico's is reeds onderdeel van het risicomanagementproces van het Fonds. Als onderdeel van de kwartaalcyclus worden op basis

van interne en externe ontwikkelingen gebeurtenissen geïdentificeerd die gevolgen kunnen hebben voor het risicoprofiel van het Fonds. Deze gebeurtenissen worden binnen het risicoraamwerk van het Fonds geplaatst.

De Eigen Risicobeoordeling (ERB)

Het uitvoeren van een eigenrisicobeoordeling (ERB) door een pensioenfonds is een wettelijke verplichting, waarin een beoordeling plaatsvindt van de materiële risico's en van de effectiviteit en efficiëntie (doeltreffendheid en doelmatigheid) van het risicobeheer. Er is onderscheid tussen een reguliere ERB die ten minste driejaarlijks wordt uitgevoerd en een ERB met specifieke aanleiding welke wordt verricht als gevolg van een 'significante wijziging in het risicoprofiel van het pensioenfonds of door het pensioenfonds uitgevoerde pensioenregelingen'. Het Fonds heeft in 2021 voor het eerst een reguliere ERB uitgevoerd. De reguliere ERB beschouwt het bestuur in de eerste plaats als evaluatie van het integraal risicomangement (IRM). Deze evaluatie heeft als doel om te komen tot een verdere verbetering van het IRM. Daarnaast is de ERB een middel om als bestuur verantwoording af te leggen over de risico's ten opzichte van de missie, visie en strategie, maar ook over de effectiviteit en efficiëntie van het risicobeheer. Verder heeft de reguliere ERB als doel om te voldoen aan wet- en regelgeving. Eind 2021 heeft het bestuur de ERB-rapportage vastgesteld en ingediend bij de toezichthouder DNB

Communicatie

Met een goede communicatie wil het Fonds vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid bijdragen aan het financieel bewustzijn van zijn deelnemers. Dat doet het Fonds door deelnemers overzicht te verschaffen van hun persoonlijke pensioensituatie bij het Fonds (hoogte inkomen, invloed levensgebeurtenissen en risico's en onzekerheden). Het Fonds heeft een website waar deelnemers het antwoord op veel van hun vragen kunnen vinden. Daarnaast is er bij het Fonds een pensioenfunctionaris in dienst waarbij men terecht kan om inzicht te krijgen in het benodigde (pensioen)inkomen en de mogelijkheden die er zijn om dit inkomen aan te vullen. Voor wat betreft deze 'Inzicht'-doelen is het uitdrukkelijk niet de rol van de pensioenfunctionaris om persoonlijk financieel advies te geven, maar om de deelnemer met basisinformatie op weg te helpen en daarnaast de weg te wijzen naar relevante externe informatiebronnen. Verder streeft het Fonds ernaar dat deelnemers bewuste afwegingen maken en/of acties ondernemen in relatie tot hun pensioeninkomen. Bovendien wil het Fonds dat de deelnemers tevreden zijn, zich goed geïnformeerd voelen en zich (mede) om die reden verbonden voelen met en vertrouwen hebben in het Fonds.

2.3.4 Uitvoeringskosten

Het Fonds volgt zo veel als mogelijk de 'Aanbevelingen Uitvoeringskosten' van de Pensioenfederatie. De uitvoeringskosten worden in 3 getallen weergegeven:

Kengetal kosten van het pensioenbeheer in euro per deelnemer

Kengetal kosten vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen

Kengetal transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen

Pensioenbeheer

De uitvoerings- en algemene kosten worden door het Fonds betaald uit de bijdrage van de werkgever. In de uitvoeringsovereenkomst is vastgelegd dat de bestuurdersbeloning van de bestuursleden, die in dienst zijn van de werkgever, en de personele kosten van de ondersteuning van het bestuur, door de werkgever worden betaald.

Bijgaand het overzicht met de uitvoeringskosten gerelateerd aan Pensioenbeheer:

	2021	2020
Personeelskosten toe te rekenen aan het pensioenfonds*	268	255
Bestuurdersbeloning	9	9
Administratiekosten**	418	68
Advieskosten	115	197
Kosten van AFM en DNB	33	33
Overige kosten	146	130
Totaal uitvoeringskosten	989	692
Waarvan opgenomen in jaarrekening onder “overige algemene kosten”	315	381

De kosten voor pensioenbeheer per deelnemer/pensioengerechtigde bedraagt in 2021 € 670 (2020: € 470).

* De “Personeelskosten toe te rekenen aan het pensioenfonds” worden door de werkgever gedragen en niet in rekening gebracht bij het Fonds.

** De vaste administratiekosten per deelnemer (350 (2020 : 56)) worden als “Algemene kosten uit herverzekering” verantwoord. De administratiekosten voor de premievrije aanspraken worden verrekend met de overrente (56 (2020: 0)) en staan niet in de staat van baten en lasten. Samen met de in de staat van baten en lasten verantwoorde “Overige algemene kosten” van 371 (2020: 412) vermindert met de beleggingsadvieskosten (56 (2020: 31)), vormt dit het totaal van de uitvoeringskosten.

De beleggingsadvieskosten (56 (2020: 31)) zijn onderdeel van de vermogensbeheerkosten.

In 2021 is een nieuw herverzekeringscontract afgesloten. De kosten voor administratie zijn € 475 per deelnemer per jaar. Zodra het contract premievrij wordt gemaakt, zijn er geen administratiekosten meer verschuldigd. In het voorgaande contract was vastgelegd dat na afloop van het contract de nog te betalen administratiekosten in mindering gebracht worden op de uitkering van de overrente. Door die regeling waren de administratiekosten per deelnemer uitgesmeerd over meer jaren en daardoor lager.

Het Fonds is volledig herverzekerd, wat vergelijken met andere pensioenfondsen niet makkelijker maakt. Met de door ons vastgestelde “kosten per deelnemer” liggen we in lijn met andere

ondernemingspensioenfondsen in de figuur 1 “Kosten pensioenbeheer”, zoals opgenomen in de rapportage van AFM van 1 april 2021.

Vermogensbeheer en transactiekosten

De vermogensbeheerkosten zijn samengesteld door alle door AAM in rekening gebrachte kosten te verhogen met de kosten voor de beleggingsadviescommissie.

In de jaarrekening wordt alleen een deel van de “overige kosten” getoond, omdat de beheerkosten, performance fee en de transactiekosten in de beleggingsfondsen worden verrekend. De beleggingsfondsen kennen een kostenstructuur, waarbij alle kosten en koersverschillen worden verrekend met de koerswaarde van de fondsen. Voor de berekening van de vermogensbeheerkosten en transactiekosten zijn deze kosten door AAM inzichtelijk gemaakt. De overige kosten bestaan uit de vaste beheervergoeding, kosten rapportages, kosten beleggingsadviescommissie en korting beheervergoeding. Door deze korting zijn de “Overige kosten” in totaal negatief.

	2021	2020
Beheerkosten	1.977	1.848
Performance fee	204	76
Totaal	2.181	1.924
Waarvan “Overige kosten”	-/- 313	-/- 314
Waarvan opgenomen in de jaarrekening onder “Overige algemene kosten”	56	41
In % van het gemiddeld belegd vermogen	0,36%	0,32%
Transactiekosten	456	502
Exit/Entry kosten	145	73
Totaal	601	575
In % van het gemiddeld belegd vermogen	0,10%	0,10%

De overige kosten bestaan uit de volgende onderdelen:

- Vaste beheervergoedingen (59 (2020: 58)) verminderd met korting (- 428 (2020: - 403)). Deze worden verrekend in de overrente berekening.
- De beleggingsadvieskosten (56 (2020: 31)), die onderdeel zijn van de “Overige algemene kosten” op de staat van baten en lasten.

Het Fonds belegt in beleggingsfondsen, die deels actief en deels passief beleggen.

Beleggingskosten zijn voor beleggingsfondsen meestal iets hoger dan gemiddeld. Toch liggen we met deze kosten in lijn met andere ondernemingspensioenfondsen van onze omvang in de figuren 2 en 3 “Kosten vermogensbeheerkosten” en “Transactiekosten” van het rapport van AFM van 1 april 2021. In alle beleggingsbesluiten worden de kosten meegewogen in de beslissingen. Rebalancing, stortingen en/of onttrekkingen worden zo veel mogelijk tegelijkertijd uitgevoerd, om transactiekosten zo laag mogelijk te houden.

2.3.5 Vrije Depot I en II

In 2002 is een deel van de voorziening voor pensioenverplichtingen, t.w. de voorziening die samenhangt met de verzekerde onvoorwaardelijke verhogingen van de actieve deelnemers, losgekoppeld van de (her)verzekering en ondergebracht bij het eigen vermogen van het Fonds en zijn beleggingen voor risico van het pensioenfonds geworden.

Aegon heeft de vrijval op basis van de gegevens per 31 december 2002 met terugrekening naar 1 januari 2002 verwerkt. Deze vrijval was het begin van het Vrije Depot I.

Het Vrije Depot I wordt onder andere aangewend voor de voorwaardelijke indexatie van de aanspraken opgebouwd voor 2015.

Het Vrije Depot I wordt uitsluitend gevoed door de volgende middelen:

- a. het rendement van het Vrije Depot van het Fonds;
- b. de overrente uit de door het Fonds afgesloten overeenkomsten tot verzekering van pensioenaanspraken minus de garantiekosten over dat jaar voor zover deze kosten uit de overrente van dat jaar betaald kunnen worden;
- c. het door de verzekeraar aan het Fonds uitgekeerde technisch resultaat;
- d. het door de verzekeraar aan het Fonds uitgekeerde 'oververzekerd pensioen' (3% surplus).

Zowel voor de indexatie als voor de verhoging van het Vrije Depot I wordt, noch door de werknemers, noch door de werkgever premie betaald.

Indien de omvang van dit Vrije Depot I hiertoe noopt, kan het bestuur besluiten om de indexatie in dat jaar, geheel of gedeeltelijk niet toe te passen.

Om de financiering van eventuele toekomstige indexaties zeker te stellen (zonder dat sprake is van een garantie), heeft het Fonds in 2006 een zogenoemde “inflatieswap” afgesloten (looptijd 20 jaar).

De “inflatieswap” is op basis van de Nederlandse prijsinflatie (CPI) afgesloten, omdat het niet mogelijk was om dit op Cao-loonindex te doen.

De werking van de swap is als volgt:

Het Fonds betaalt jaarlijks een vooraf overeengekomen bedrag aan ABN AMRO. Daarvoor in de plaats krijgt het Fonds van ABN AMRO jaarlijks een op de Nederlandse prijsinflatie (CPI) gebaseerd bedrag. Dit bedrag is te gebruiken voor de financiering van het inkopen van indexeringstoelagen bij Aegon.

Deze jaarlijkse aan de ABN AMRO te betalen kosten (2022: 2.111 en tot 2025 oplopend tot 2.090) bedragen totaal 8.365 en zijn afgedekt door middel van Belgische staatsobligaties. De opbrengsten van deze swap zijn jaarlijks evenredig met de hoogte van de gerealiseerde Nederlandse prijsinflatie (CPI).

De bestaande inflatieswap is gebaseerd op een inventarisatie van deelnemers die in de periode 2003 t/m 2025 met pensioen gaan of zijn gegaan. De geraamde kosten voor de indexatie van de slapers (deelnemers die het NLR verlaten hebben maar hun pensioen niet overgedragen hebben) zijn buiten het model gelaten. De benodigde gelden voor deze groep en afwijkingen ten opzichte

van de afgesloten swap (bijvoorbeeld door verschil loon- en prijsindex) ten opzichte van de werkelijke kosten voor indexatie, wordt jaarlijks gefinancierd uit het vermogen in het Vrije Depot I.

Iedere 5 jaar zal het Fonds onderzoeken of een volgende indexatieswap kan worden afgesloten, opdat de looptijd van deze swap steeds 15 tot 20 jaar zal zijn. In verband met de oplopende inflatie, maar ook de mogelijk nog beperkte levensduur van het fonds en daarmee Vrije Depot I in zijn huidige vorm is in 2021 door de BeleggingsAdviesCommissie onderzoek gedaan naar te initiëren aanpassingen van de indexatieswap. Door het bestuur is medio 2021 besloten de indexatieswap voorlopig te handhaven om zo het fonds tot 2025 tegen hogere inflatie te beschermen, maar deze niet voor jaren na 2025 uit te breiden.

In bijlage B wordt een overzicht gegeven van het verloop van het Vrije Depot I vanaf 2002, zowel per jaar als per onderdeel.

Het Vrije Depot II wordt sinds 2015 gevormd met het overschot tussen de door de werkgever en werknemers opgebrachte premie en de kosten voor de inkoop van de opbouw van dat jaar, inclusief de kosten voor de administratie en de garantie. Daarnaast stroomt een deel van de jaarlijkse overrente (indien positief) in Vrije Depot II. De opbouw in deze periode wordt pas geïndexeerd uit het Vrije Depot II als alle garantiekosten voor deze opbouw zijn voldaan.

2.3.6 Actuele dekkingsgraad en fondsdekkingsgraad

Aan Aegon is gevraagd een splitsing te geven van de Voorziening Pensioen Verplichtingen (VPV) op marktwaarde naar verzekeringssoort, zodat een fondsdekkingsgraad afgegeven kan worden, die betrekking heeft op dat deel van de VPV waarvoor het vrije depot is bedoeld. De uitsplitsing en de daarop berekende actuele dekkingsgraad en fondsdekkingsgraad is als volgt:

	Deel VPV zonder stijging	Deel VPV met stijging	Deel VPV met RSC	Totaal VPV
Marktwaardevoorziening	446.361	111.434	5.125	562.920
Excasso voorziening	4.464	1.114	51	5.629
Schadereserve premievrijstelling	482	173	152	807
Voorziening uitloopriscio	153			153
Overige technische voorzieningen				1.897
Totaal	451.460	112.721	5.328	571.406
Waarvan afgedekt door beleggingen Aegon	406.833	101.578		508.411
Door herverzekeraar af te dekken	44.627	11.143	5.328	61.098
Overige technische voorzieningen				1.897
Algemene reserves				4.901
Vrije Depot I	86.077			86.077
Vrije Depot II	9.165			9.165
Vermogen	546.702			671.549
Dekkingsgraad %	121,1			117,5

Actuele dekkingsgraad totaal: 117,5% (2020: 115,9%)

Fondsdekkingsgraad (zonder stijging): 121,1% (2020: 119,3%)

De beleidsdekkingsgraad van 2021 kan gelijk gesteld worden aan de actuele dekkingsgraad ultimo 2021. Deze bedraagt voor 2021 117,5% (2020: 115,9%).

Het Vrije Depot I en II zijn niet bedoeld voor dat deel van de VPV waarvoor al een 3% vaste klim is ingekocht (regeling voor 2002). Immers die polissen stijgen na pensionering jaarlijks met maximaal 3% en voor de slapers uit die periode is al een 2e polis ingekocht die de maximale 3% stijging tot 65 jaar dekt. In de administratie van Aegon is daarvoor een aparte schaduwadministratie gemaakt. De voorziening wordt berekend met de volledige 3% indexatie, maar in de administratie worden gelijkblijvende rechten getoond. Het verschil tussen de 3% stijgende uitkeringen en de werkelijke uitkeringen worden uitgekeerd aan het Fonds (3% surplus).

Voor de opbouw van 2021 en 2022 is een contract zonder winstdeling afgesloten. Deze aanspraken zullen niet geïndexeerd worden.

2.3.7 Haalbaarheidstoets

In 2021 is een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. De volgende gegevens zijn met de werkgever en de ondernemingsraad besproken en aan DNB gezonden:

Vastgestelde Ondergrenzen	
Vanuit Vereist Eigen Vermogen - Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau	90%
Vanuit feitelijke financiële positie - Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau	90%
Vanuit feitelijke financiële positie - Maximale afwijking van pensioenresultaat op fondsniveau in slechtweerscenario	20%
Uitkomsten haalbaarheidstoets 2021	
Vanuit feitelijke financiële positie - Verwacht pensioenresultaat op fondsniveau	93%
Vanuit feitelijke financiële positie - Afwijking van pensioenresultaat op fondsniveau in slechtweerscenario	5%
Vanuit evenwichtssituatie - Verwacht pensioenresultaat op fondsniveau	92%

2.3.8 Samenvatting Actuarieel Rapport 2021

Het MVEV is gelijk gesteld aan 1% van de TV. Er is geen sprake van een VEV, omdat het pensioenfonds volledig is herverzekerd.

2.4 Intrestwinstdeling gesepareerd beleggingsdepot

Aegon heeft de, tegenover de pensioenverplichtingen aangehouden, beleggingen ondergebracht in een gesepareerd beleggingsdepot, waarvan de grootte overeen dient te komen met de voorziening voor pensioenverplichtingen, benodigd voor de na 1 januari 1985 opgebouwde pensioenrechten.

Sinds 2011 wordt het intrestresultaat als volgt vastgesteld:

Het intrestresultaat is het verschil tussen de feitelijke beleggingsopbrengsten (na aftrek van de beheerkosten) en de voor de opbouw van de voorziening pensioenverplichtingen benodigde intrest voor herwaardering op marktwaarde. Het intrestresultaat wordt jaarlijks uitgekeerd. Een negatief intrestresultaat wordt verrekend met een positief intrestresultaat in de toekomst.

Voor de vaststelling van de overrente stelt de herverzekeraar een afzonderlijk depotverslag op, waarbij op de balans enerzijds de beleggingen zijn opgenomen en anderzijds de overrente delende voorziening voor pensioenverplichtingen.

Voor de berekening van de overrente is onderstaand overzicht (gebaseerd op marktwaarde) gegeven:

		2021	2020
Beleggingsopbrengsten		4.740	37.856
af: Opbrengst Vrij vermogen		<u>-</u>	<u>-</u>
		4.740	37.856
Benodigde intrest			
Benodigd voor opbouw van			
Voorziening pensioenverplichting	12.018	12.147	
Garantievoorziening	-	-/- 46	
Nog in te brengen reserveverzwaring	<u>337</u>	<u>190</u>	
		12.355	12.291
Benodigd voor herwaardering naar marktwaarde			
Voorziening pensioenverplichting	-/- 60.725	62.727	
Aftrek reserveverzwaring	6.997	-/- 8.575	
Marktrentecorrectie premies, koopsommen, afkopen	<u>-/- 1.793</u>	<u>-/- 8.726</u>	
	-/-	55.521	45.426
Herwaardering reserveverzwaring	-	-	
Vrijval herwaardering tgv bestemmingsreserve			
Benodigde interest bestemmingsreserve	<u>-/- 3.919</u>	<u>5.543</u>	
	-/-	3.919	5.543
Garantiekosten		1.886	1.989
Kosten vermogensbeheer		26	25
Administratiekosten		51	
Benodigde intrest		<u>-/- 45.122</u>	<u>65.274</u>
Overrente huidig jaar		49.862	-/- 27.418
Correctie 2020		-/- 287	
Overrente voorgaande jaren		<u>-/- 50.544</u>	<u>-/- 23.126</u>
Stand ultimo		<u>-/- 969</u>	<u>-/- 50.544</u>

In 2017 is er voor het laatst overrente uitgekeerd. In 2021 is er sprake van een positieve overrente. De ontwikkeling van de overrente is als volgt:

Jaar		Overrente
2018	-/-	14.971
2019	-/-	8.154
2020*	-/-	27.706
2021		49.862
Saldo	-/-	969

* Stand 2020 is inclusief correctie van – 287

Binnen het gesepareerde depot wordt een verschil aangehouden voor de opbouw tot en met 2014 en vanaf 2015 tot en met 2020. De uit te keren overrente wordt daarom gesplitst.

Er komt 34.473 beschikbaar voor de opbouw tot en met 2014. Eind 2020 was de negatieve overrente voor deze groep 44.608, zodat een stand van 10.145 negatief overblijft.

Er komt 15.389 beschikbaar voor de opbouw van 2015-2020. Eind 2020 was de negatieve overrente voor deze groep 6.224, zodat er 9.165 zal worden uitgekeerd. Dit wordt toegevoegd in Vrije Depot II.

Na uitkering van de positieve overrente blijft er een negatief saldo voor de overrente over van 10.145, welke volledig te koppelen is aan de opbouw tot en met 2014.

2.5 Technische winstdeling

In het contract tot en met 2020 ontving het Fonds een technische winstdeling op de grondslagen sterfte en invaliditeit. De winstdeling is gebaseerd op de resultaten in een periode van vijf jaar. Aan het einde van de contractperiode wordt, van het gepoolde winstsaldo, 60% door Aegon uitgekeerd als er ook een nieuw herverzekeringscontract is afgesloten. Als er niet aansluitend een nieuw herverzekeringscontract bij Aegon is gesloten, zal er pas afgerekend worden na een periode van 2 jaar na het einde van de contractperiode. Het nieuwe contract met rentestandscorrectie wordt niet gezien als een aansluitend nieuw contract en daardoor zal de afrekening niet in 2021 plaatsvinden, maar in 2023. Een eventueel negatief saldo wordt niet verrekend.

In 2014 zijn de polissen van vóór 2002 gewijzigd in de administratie van Aegon. Voor deze polissen geldt een 3% vaste stijging, terwijl de uitkering aan de pensioengerechtigden gebaseerd is op de loonindex, met een maximum van 3% stijgend. In 2014 zijn in de administratie de aanspraken als gelijkblijvend vastgelegd en in een aparte administratie de maximale stijgingen vastgelegd. Uit deze administratie wordt de “Voorziening Onvoorwaardelijke Stijging” bepaald en worden jaarlijks de koopsommen voor de nominale aanspraken gefinancierd. Te veel verzekerde bedragen komen aan het fonds ten goede. Deze voorziening wordt niet meegenomen in de berekening van het Technisch Resultaat.

De ontwikkeling van het (100%) technisch resultaat, inclusief interest, is als volgt:

jaar	technisch resultaat	oprenting vanaf	interest	resultaat (opgerent tot 31 december 2021)
			%	
2021	5.753	1 januari 2021	-/- 0,2930	5.722
2022	150	1 januari 2022	-/- 0,4860	150
Totaal saldo over de lopende winstdelingsperiode				5.872

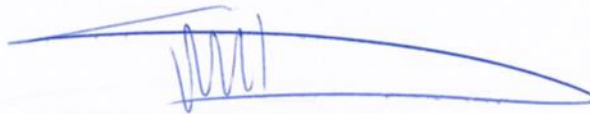
Amsterdam, 23 juni 2022

Namens het bestuur

Handwritten signature in blue ink, consisting of a large circle and a horizontal line with the initials 'LWE' written above it.

Drs. L.W. Esselman RA
(voorzitter)

Handwritten signature in blue ink, featuring a long horizontal line with a series of vertical wavy lines in the center.

M.A. Pielstroom
(penningmeester)

INTERN TOEZICHT

3 VERANTWOORDINGSORGAAN EN VISITATIECOMMISSIE

In het kader van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen wordt het pensioenfondsbestuur door 2 organen gevolgd. Beide organen, het verantwoordingsorgaan en de visitatiecommissie, doen verslag aan het bestuur over het gevoerde beleid.

3.1 Bevindingen en aanbevelingen van het Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft een verslag gemaakt over de verantwoording van het bestuur over 2021.

3.1.1 Verslag Verantwoordingsorgaan over het jaar 2021

In overeenstemming met de principes van goed pensioenfondsbestuur heeft het pensioenfonds een Verantwoordingsorgaan ingericht, bestaande uit een afvaardiging namens de actieve deelnemers, gepensioneerden en de werkgever. Dankzij de gezamenlijke inspanning van het bestuur en Verantwoordingsorgaan is ook de tweede vacante zetel voor deze geleding in 2021 ingevuld.

Het Verantwoordingsorgaan heeft tot taak een oordeel te geven over het door het bestuur gevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst.

Ter voorbereiding op het geven van dit oordeel is het Verantwoordingsorgaan in 2021 twee keer met het voltallige bestuur van het pensioenfonds in formeel overleg geweest. Verder zijn er ook op informele gesprekken geweest met diverse leden van het bestuur en is gesproken met de Visitatiecommissie.

De dekkingsgraad, berekend volgens de normen van de DNB, is t.o.v. vorig jaar met licht gestegen en bedraagt nu 117,5 %. In 2021 is een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. Deze geeft voor het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau vanuit de feitelijke financiële positie een dekkingsgraad van 93%. Het Aegon-contract laat een tekort (door herverzekeraar af te dekken VPV) zien van 61.1 M€ (2020: -/- 130.1 M€).

Het bestuur heeft ook in 2021 conform het advies van het Verantwoordingsorgaan besloten om geen indexatie toe te kennen per 01-01-2022 over de vanaf 1 januari 2015 opgebouwde aanspraken en rechten. De opgebouwde middelen in het Vrije Depot II zijn nog steeds ontoereikend om deze indexatie te kunnen financieren. Eveneens conform het advies van het

Verantwoordingsorgaan is wel een indexatie toegekend per 01-01-2022 voor de opbouw gerealiseerd voor 1 januari 2015. Deze indexatie is echter beperkt tot 60% van de stijging van de CPI, waarmee het bestuur zijn indexatiebeleid heeft gevolgd, rekening houdend met de omvang en prognoses voor het Vrije Depot I. De onvoorwaardelijke indexatie voor de pensioengerechtigden en slapers ingegaan voor 2002 is volledig toegekend.

Het oplopende tekort in het Aegon contract en de zeer beperkte groei van het Vrije Depot II voor de indexatie voor de opgebouwde rechten na 2015, heeft de kans op toeslagen voor de actieve deelnemers in de middelloonregeling nog immer niet verbeterd.

De werkgever heeft in 2021 een project gestart om over te gaan naar een nieuwe pensioenregeling. Het VO is vooralsnog niet betrokken of nader geïnformeerd over de keuzes voor een nieuwe regeling en de daaropvolgende consequenties voor de huidige pensioenregeling bij het fonds.

Het beleggingsresultaat is in 2021 positief geweest en heeft tot een positieve overrente geleid. De financiële positie van het fonds is positief te noemen en brengt ons mede tot het onderstaande positieve oordeel.

Alles in overweging nemend is het Verantwoordingsorgaan van oordeel dat het bestuur in verslagjaar 2021 de Code Pensioenfondsen heeft nageleefd en aan vrijwel alle nomen voldoet, op een verantwoorde manier met alle bij het pensioenfonds betrokken belangen is omgegaan, goede beleidskeuzes heeft gemaakt en zijn beleid goed heeft uitgevoerd. Het bestuur geeft echter geen concrete duidelijkheid over zijn toekomstvisie en over zijn lange termijn strategie anders dan het niet voorzetten van regeling anders dan een herverzekerde DB regeling.

Namens het Verantwoordingsorgaan,

Jan Willem Storm van 's Gravesande
Voorzitter

3.1.2 Reactie van het Pensioenfondsbestuur

Het bestuur is blij met de samenwerking met het VO. We spreken in principe na iedere bestuursvergadering met elkaar. We hebben het VO voor zover mogelijk op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen inzake de nieuwe regeling, waarin we ook hebben uitgelegd dat het bestuur een nieuwe regeling niet kan uitvoeren en dat het bestuur moet afwachten wat sociale partners hierover gaan besluiten.

We waarderen de input van het VO om als bestuur scherp te blijven op alle aspecten en de evenwichtige belangbehartiging te blijven waarborgen.

3.1.3 De door het Pensioenfondsbestuur te nemen of genomen acties

Het bestuur is zich bewust van de ontwikkelingen omtrent de nieuwe regeling en het bestuur zal, na het bekend worden van wat de sociale partners hierover besloten hebben, in volgende overleggen met het VO de stappen naar de toekomst bespreken en de momenten van terugkoppelingen daarover vastleggen.

3.1.4 Verslag activiteiten Verantwoordingsorgaan 2020

In het verslagjaar heeft het Verantwoordingsorgaan (VO) formeel tweemaal overleg gehad met het Pensioenfondsbestuur. Het VO is in 2021 driemaal bijeen geweest. In verband met de Covid-19 pandemie hebben alle overleggen online plaatsgevonden

Het VO en het bestuur hebben in principe na iedere bestuursvergadering een informatief overleg, waarbij een terugkoppeling wordt gegeven van de besproken onderwerpen in de betreffende bestuursvergadering, om zodoende informeel informatie met elkaar uit te wisselen. Dit soort overleg heeft in 2021 echter niet na iedere bestuursvergadering plaatsgevonden, maar heeft slechts tweemaal plaats gevonden.

Het VO heeft in maart 2021 een gesprek gevoerd met de Visitatiecommissie (VC) over het functioneren van het Fonds, de rol van het VO en over de bevindingen van de VC. De VC heeft hierover verslag uitgebracht aan het bestuur en VO.

Het VO heeft haar verslag van de bevindingen over het functioneren van het Fonds en de aanbevelingen aan het bestuur gerapporteerd in het jaarverslag 2020.

Het VO heeft het bestuur geadviseerd over:

- Pensioenreglement 2021;
- Uitvoeringsovereenkomst 2021;
- Jaarverslag 2020;
- Onvoorwaardelijke indexatie 2021 voor ingegane pensioenen van slapers voor 2002;
- Voorwaardelijke indexatie per 01-01-2022 voor de opbouw gerealiseerd voor 1 januari 2015;
- Voorwaardelijke indexatie per 01-01-2022 over de vanaf 1 januari 2015 opgebouwde aanspraken en rechten;
- Actuariële en Bedrijfstechnische Nota 2021 versie september 2020.
- Communicatiebeleid
- Beloningsbeleid

De gegeven adviezen zijn grotendeels door het bestuur overgenomen.

Per 31 december 2021 bestaat het VO uit 2 leden namens de deelnemersgeleding, 2 leden namens de werkgever geleding en 2 leden namens de gepensioneerden geleding.

3.2 Bevindingen en aanbevelingen van de Visitatiecommissie

Begin 2022 heeft de visitatie over het jaar 2021 plaatsgevonden. In het visitatie rapport is de volgende samenvatting opgenomen:

3.2.1 Samenvatting Visitatiecommissie

De visitatiecommissie (hierna: VC) heeft haar onderzoek in de eerste maanden van 2022 uitgevoerd. Dit onderzoek is gebaseerd op een studie van de documenten van het pensioenfonds, besprekingen met het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de sleutelfunctiehouder risicobeheer, de sleutelfunctiehouder interne audit, de sleutelfunctiehouder actuariële functie, tevens certificerend actuaaris, de adviserende actuaaris en de controlerend accountant.

De VC heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De VC is tenminste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en het bestuur en in het bestuursverslag. De VC heeft in dit verslagjaar bijzonder aandacht geschonken aan de toekomst van het fonds.

De VC heeft de naleving van de Code Pensioenfonds en de Code VITP bij de uitvoering van haar taken betrokken.

In overeenstemming met de door het bestuur van het pensioenfonds aan de VC verleende opdracht tot visitatie, heeft de VC het functioneren van (het bestuur van) het pensioenfonds in relatie tot de volgende gebieden gezien.

Opvolging eerdere aanbevelingen

De VC heeft vastgesteld dat het bestuur binnen de mogelijkheden gehoor geeft aan de aanbevelingen en deze naar bevind van zaken en in het licht van de op handen zijnde beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever, heeft uitgevoerd. De VC heeft geen aanbevelingen.

Governance

Met betrekking tot de governance van het pensioenfonds is de VC van oordeel dat in voldoende mate is voldaan aan de inrichtingseisen die aan een fonds worden gesteld. Met name de invulling van de sleutelfunctiehouders en –vervullers, de kwartaalrapportages en de opvolging van aanbevelingen dragen daaraan bij.

De VC beveelt aan:

- een zelfevaluatie voor de SFH interne audit uit te voeren.

Bestuurlijke besluitvorming

De op handen zijnde beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst brengt veel aanvullende werkzaamheden met zich mee die capaciteit vergt van alle functionarissen van het fonds. Deze zijn in hun nevenfunctie bij NLR veelal tevens betrokken in werkgroepen over een/de nieuwe pensioenregeling. In de agenda en notulen van de bestuursvergaderingen wordt geacteerd vanuit een going concern gedachte.

De VC schat de situatie met betrekking tot de continuïteit van het fonds en de tijd die daarin nog rest, zeker gezien de ingrijpende besluiten omtrent de toekomst die moeten worden genomen, als (zeer) krap. Dit is echter niet terug te vinden in de documentatie en notulen. De VC beveelt aan:

- in de agenda en notulen van de vergaderingen duidelijker keuzes maakt in de prioritering van de onderwerpen die behandeld moeten worden, gezien de toekomst van het fonds.
- met het oog op de naderende overdracht van het fonds kritisch te kijken naar taakverdeling binnen het bestuur en tijdig zorg te dragen voor adequate ondersteuning van de pensioenfunctionaris.

Financieel-economisch management

Het bestuur heeft in 2021 een aanvangshaalbaarheidstoets en naar aanleiding daarvan besloten de ondergrens te verlagen. De ABTN en het pensioenreglement zijn up to date. De VC heeft geen aanbevelingen.

Vermogensbeheer

Het bestuur besteed uitgebreid aandacht aan het vermogensbeheer. Uit de agenda en notulen van de BAC-vergaderingen en van het bestuur is goed op te maken hoe de advisering van de BAC aan het bestuur en de besluitvorming door het bestuur verlopen. De vastlegging van de besluiten gerelateerd aan vermogensbeheer in de besluitenlijst van het bestuur is effectief. De rapporten, voorleggers en IRM-adviezen verduidelijkt de besluitvorming. De VC heeft geen aanbevelingen.

Communicatie

De website is actueel en daarop zijn alle relevante documenten van het fonds in te zien. Het communicatiebeleid is door het bestuur, na een positief advies van het VO, geactualiseerd vastgesteld. Tevens is het communicatiejaarplan voor 2022 door het bestuur vastgesteld. Om te voorkomen dat vertraging optreedt in de komende ingrijpende besluiten door het bestuur over de toekomst van het fonds, is tijdige informatievoorziening aan het VO essentieel. De VC heeft geen aanbevelingen.

Uitbesteding

Het uitbestedingsbeleid is gericht op alle vormen van uitbesteding van het fonds en is duidelijk ten aanzien van tijdstippen en aspecten waarop evaluatie moet plaatsvinden. Ook de SLA met NLR is daarin opgenomen. De evaluaties zijn tijdig uitgevoerd. De VC heeft geen aanbevelingen.

Risicomanagement

Het bestuur heeft de financiële en niet-financiële risico's opnieuw beoordeeld en met de beheersmaatregelen beschreven in de opgestelde ERB. In het kader van de toekomst van het fonds zal het bestuur een nieuwe ERB moeten opstellen, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de alternatieven voor het vrije (indexatie)depot. De VC beveelt aan:

- begin 2022 een update van de ERB vast te stellen.

Toekomst pensioenfondsen

Voor het bestuur stond 2021 in het teken van de toekomst van het fonds. Sociale partners zijn geïnformeerd over de visie van het bestuur inzake de uitvoerbaarheid van een pensioenregeling en de Vrije Depots in het kader van het nieuwe pensioencontract. Daarbij is ook een tijdspad met sociale partners besproken.

De VC constateert dat het besproken tijdspad bijzonder krap is om nog tijdig en op een verantwoorde wijze voor te bereiden op de onderbrenging van de huidige pensioenregeling. De tijdige informatievertrekking aan en de betrokkenheid van het VO zijn nog aandachtspunten voor het bestuur. De VC beveelt aan:

- naar aanleiding van het besluit van sociale partners over de nieuwe pensioenregeling, tijdig voorbereidingen te treffen voor beëindiging van de bestaande regeling, de toekomst van het indexatiedepot en voortzetting dan wel liquidatie van het fonds.
- het VO tijdig en structureel te betrekken bij de voorbereiding op de toekomst van het fonds en de (huidige) pensioenregeling.

Visitatiecommissie

Mw. M. Meijer-Zaalberg

Dhr. J.A.W. Apeldoorn

Dhr. A.J.M. van Amerongen

29 april 2022

3.2.2 Reactie bestuur op rapport visitatiecommissie

Het bestuur heeft met aandacht het rapport van de visitatiecommissie besproken en gaat aan de slag met de actiepunten.

De toekomst van het Fonds heeft alle aandacht en de punten die daar genoemd zijn, stonden al op de agenda van het bestuur.

JAARREKENING

2021

JAARREKENING

4 BALANS PER 31 DECEMBER 2021 (NA BESTEMMING VAN HET RESULTAAT)

A C T I E F

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
(1) Beleggingen voor risico Pensioenfonds		
Aandelen	47.396	37.381
Vastgoed	10.011	1.787
Obligaties	36.276	61.799
Derivaten	3.054	-
Beleggingen Pensioenfonds	96.737	100.967
(2) Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Garantiecontract herverzekering	569.510	617.587
(3) Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen uit herverzekering	12.051	4.773
Debiteuren	2.138	2.016
(4) Overige activa		
Liquide middelen	<u>68</u>	<u>26</u>
	<u>680.504</u>	<u>725.369</u>

P A S S I E F

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
(5) Stichtingskapitaal en reserves		
Stichtingskapitaal	-	-
Algemene reserve	5.035	3.696
Vrije Reserve I	85.944	91.656
Vrije Reserve II	<u>9.165</u>	<u>2.935</u>
	100.144	98.287
Technische voorzieningen		
(6) Technische voorzieningen voor risico Herverzekeraar		
Voorziening voor pensioenverplichtingen	563.880	611.485
Excasso voorziening Herverzekeraar	<u>5.630</u>	<u>6.102</u>
Herverzekeringsdeel	569.510	617.587
(7) Overige technische voorzieningen risico Fonds		
Overige technische voorzieningen	1.897	1.897
(8) Overige schulden en overlopende passiva		
Derivaten	-	3.815
Overige schulden en overlopende passiva	<u>8.953</u>	<u>3.783</u>
Voor rekening Fonds	<u>8.953</u>	<u>7.598</u>
	<u>680.504</u>	<u>725.369</u>

5 STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2021

Baten	2021	2020
(9) Premiebijdragen	8.228	7.925
(10) Beleggingsopbrengsten voor risico Pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten	494	96
Indirecte beleggingsopbrengsten	9.534	4.445
	<u>10.028</u>	<u>4.541</u>
Beheerkosten ter zake	-	-
Beleggingsresultaten risico Pensioenfonds	10.028	4.541
Swapopbrengsten	1.681	1.309
Swap kosten	-/- 2.041	-/- 2.055
Niet gerealiseerde swapwaarde	6.869	90
	<u>6.509</u>	<u>-/- 656</u>
(11) Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-/- 48.077	49.581
(12) Baten uit herverzekering	15.854	15.123
(13) Overige baten Pensioenfonds	10.420	1.248
Totaal baten	<u>2.962</u>	<u>77.762</u>

Lasten	2021	2020
(14) Lasten herverzekeringsdeel		
Premies herverzekering	15.018	10.646
Mutatie overige technische voorzieningen	124	143
Saldo overdracht van rechten	108	-/- 13
Pensioenuitkeringen	<u>15.854</u>	<u>15.123</u>
	31.104	25.899
(15) Mutatie Voorziening Pensioenverplichtingen		
	-/- 48.077	49.581
(16) Lasten voor Pensioenfonds		
Mutaties overige technische voorziening	-	-
Onverplichte pensioenuitkeringen	7	11
Algemene kosten uit herverzekering	17.701	950
Overige algemene kosten	<u>371</u>	<u>412</u>
	18.079	1.373
Totaal lasten	1.106	76.853
Resultaat	<u>1.857</u>	<u>909</u>

(17) Resultaatbestemming:	2021	2020
Algemene reserve	1.340	733
Kosten 2020 uit Reserve		
Administratiekosten 2016-2020	-	-/- 1.142
Toevoeging aan Vrije Depot I	-/- 5.714	1.062
Toevoeging aan Vrije Depot II	<u>6.231</u>	<u>256</u>
Totaal Resultaatbestemming	<u>1.857</u>	<u>909</u>

6 KASSTROOMOVERZICHT

	2021		2020
Kasstroom premies en uitkeringen			
Ontvangen gelden werkgever	8.107		7.805
Aan herverzekeraar betaalde gelden	-/- 24.674	-/-	18.171
	-/- 16.567	-/-	10.366
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten			
Directe beleggingsopbrengsten	229		302
Verkopen en aflossingen beleggingen	29.491		12.625
Aankopen van beleggingen	-/- 12.375	-/-	1.375
Bank- en effectenkosten	28	-/-	7
	17.373		11.545
Andere mutaties			
Kosten en opbrengsten inflatieswap	-/- 360	-/-	746
Overige mutaties	-/- 403	-/-	419
	-/- 763	-/-	1.165
Netto kasstroom	43		14
Mutaties liquide middelen			
Liquide middelen ultimo	69		26
Liquide middelen primo	26		13
	43		13

7 TOELICHTING OP DE BALANS EN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

7.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610.

Gegevens van het Pensioenfonds

De statutaire naam van het Pensioenfonds is “Stichting Pensioenfonds van de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium”. De statutaire vestigingsplaats is 's Gravenhage. Het Pensioenfonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41150840.

Algemeen

De beleggingen en de voorziening voor pensioenverplichtingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden, tenzij anders vermeldt, in meervouden van € 1.000,-.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Schattingswijzigingen

In 2021 zijn met uitzondering van de aanpassing van de UFR in de DNB RTS per 1 januari 2021 geen (schattings) wijzigingen toegepast. De UFR wordt in 4 jaarlijkse stappen verhoogd. Op 1 januari 2021 was de eerste stap met het volgende effect.

Schattingswijzigingen in 2021	Effect op technische voorzieningen	Effect op de dekkingsgraad	Reden
Wijziging UFR	3.550	0,5%	Wijziging UFR

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

De jaarrekening luidt in euro's. De euro is tevens de functionele valuta van het pensioenfonds. Transacties in vreemde valuta worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de functionele valutakoers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de functionele valutakoers op de balansdatum. Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling dan wel de omrekening van monetaire posten in vreemde valuta, worden verwerkt in de staat van baten en lasten.

Aandelen, obligaties en derivaten voor risico van het pensioenfonds

De waardering van aandelen, obligaties en derivaten vindt plaats tegen marktwaarde. De verschillen tussen de gerealiseerde (direct) en de ongerealiseerde (indirect) waardeveranderingen worden ten gunste respectievelijk ten laste van de staat van baten en lasten gebracht. Baten en lasten worden zoveel mogelijk toegerekend naar de periode waarop ze betrekking hebben.

Participaties in beleggingsfondsen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen. Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van marktwaarde.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

De beleggingen van het pensioenfonds worden gewaardeerd tegen de marktwaarde per balansdatum. Voor een deel van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waarde berekeningen. Echter de participaties in beleggingsfondsen van AAM worden gewaardeerd door gebruik te maken van andere methode (netto vermogenswaarde). Het is gebruikelijk en mogelijk om de marktwaarde waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen.

Aandelen, waaronder tevens converteerbare obligaties zijn begrepen, worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Van ter beurze genoteerde aandelen is dit de beurswaarde. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde, die de marktwaarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Beleggingen in vastgoed wordt gewaardeerd op basis van marktwaarde. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in vastgoedfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde, die de marktwaarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Obligaties worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Van ter beurze genoteerde obligaties is dit de beurswaarde. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde, die de marktwaarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Derivaten worden gewaardeerd tegen marktwaarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen. Derivaatcontracten met een negatieve waarde worden in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De waardering van de herverzekering is met ingang van 1 januari 2007 gebaseerd op de actuele waarde (marktwaarde) op basis van contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige kasstromen die samenhangen met de op de balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen.

De vordering op de herverzekeraar is bij een garantiecontract daarom gelijk aan de voorziening pensioenverplichtingen. Achter beide posten gaat exact dezelfde kasstroom schuil. Het Fonds heeft besloten om, gezien de kredietwaardigheid van Aegon Levensverzekering N.V., geen afslag voor kredietrisico op te nemen ultimo 2021.

Vorderingen en schulden uit hoofde van herverzekering worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Overige activa

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds. De liquide middelen met betrekking tot beleggingsactiviteiten zijn eveneens onder deze post verantwoord.

Stichtingskapitaal en reserves

De algemene reserve wordt bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van vreemd vermogen en verplichtingen inclusief alle technische voorzieningen in de balans zijn opgenomen. Het Vrije Depot I is onder andere bedoeld voor indexatie van de aanspraken en

rechten opgebouwd voor 2015 en het Vrije Depot II is verbonden aan de aanspraken en rechten opgebouwd vanaf 2015.

Voorziening Pensioen Verplichtingen (VPV)

De voorziening pensioenverplichtingen (VPV) wordt gewaardeerd tegen actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met op de balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslagen) toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente. De marktrente is op basis van de rentetermijnstructuur zoals voorgeschreven door DNB.

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of en zo ja, in hoeverre de opgebouwde pensioenaanspraken worden verhoogd. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagen na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met de premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van contante waarde van de premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Marktrente: gebaseerd op de DNB-rentetermijnstructuur.
- Overlevingstafels: AG prognosetafels 2020 zonder leeftijdsterugstelling.
- Op de overlijdenskansen worden correctiefactoren toegepast, vastgesteld met behulp van de fonds specifieke ervaringssterfte op basis van het Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2020.
- Indexering van de premievrije en ingegane pensioenen vindt jaarlijks plaats.
 - Gewezen deelnemers en gepensioneerden, van wie het dienstverband voor 1 januari 2002 is beëindigd:
Op pensioenen en aanspraken op grond van slapersrechten wordt bovengenoemde indexatie toegekend op basis van de CAO loonindex (categorie volwassen werknemers in het particuliere bedrijf per maand inclusief bijzondere beloningen, eerste publicatie) volgens het CBS (juli), maar cumulatief gemaximeerd op een

- percentage van 3% per jaar. Deze indexatie is tot een maximum van 3% cumulatief onvoorwaardelijk en is opgenomen in de voorziening.
- Deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden, die na 1 januari 2002 actief zijn (geweest):
 - Het indexatiepercentage voor pensioenen opgebouwd **voor** 1 januari 2015 is gebaseerd op de stijging van de CPI prijsindex (niet afgeleid) volgens het CBS (oktober). Deze indexatie vindt niet plaats indien de financiële positie van Vrije Depot I van het Fonds zich dwingend tegen die aanpassing verzet. Het Pensioenfondsbestuur beslist in hoeverre de pensioenaanspraken worden aangepast. Toegekende indexaties worden ingekocht bij de verzekeraar. De indexatie van deze opgebouwde aanspraken is derhalve voorwaardelijk.
 - Het indexatiepercentage voor pensioenen opgebouwd **na** 1 januari 2015 is gebaseerd op de stijging van de CPI prijsindex (niet afgeleid) volgens het CBS (oktober). Deze indexatie vindt niet plaats indien de financiële positie van Vrije Depot II van het Fonds zich dwingend tegen die aanpassing verzet. Het Pensioenfondsbestuur beslist in hoeverre de pensioenaanspraken worden aangepast. Toegekende indexaties worden ingekocht bij de verzekeraar. De indexatie van deze opgebouwde aanspraken derhalve voorwaardelijk.
 - Voor uitgesteld partnerpensioen, behorend bij ingegaan pensioen, wordt het systeem van bepaalde partner gehanteerd. Voor uitgesteld partnerpensioen, behorend bij niet ingegaan pensioen wordt het systeem van onbepaalde partner gehanteerd. Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is gesteld op drie jaar (man ouder). Als er op de pensioendatum geen partner is, kan het partnerpensioen voor zover opgebouwd ná 2001 worden omgezet in ouderdompensioen.
 - Onder de Technische voorzieningen, voor risico herverzekeraar, is een post excassovoorziening opgenomen. Als voorziening wordt steeds 1% van de VPV, exclusief de schadereserve, genomen.
 - Aanvullend wordt er, voor risico van het fonds, een bedrag gereserveerd als voorziening uitvoeringskosten ter grootte van 5 keer de begrote kosten voor het pensioenfonds, zonder de kosten in het herverzekeringscontract met Aegon.
 - Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikten deelnemers is uitgegaan van geen revalidatiekans.

Het ‘minimaal vereist eigen vermogen’ bedraagt voor een volledig ‘herverzekerd’ contract 1% van het herverzekerde bedrag op marktwaarde. Het Pensioenfonds NLR voldoet hier aan.

Baten en lasten

Baten en lasten worden zoveel mogelijk toegerekend naar de periode waarop ze betrekking hebben.

Premie (zie ook post 9)

De kostendekkende premie op basis van de marktwaarde 2021 bedraagt 7.843 (2020: 8.403). De kostendekkende premie op basis van de fondsgrondslagen is lager dan de betaalde premie van 8.228 (2020: 7.925). In de, aan de sponsor gevraagde, premie is 1% opslag opgenomen voor solvabiliteit.

De bij de berekening van de premie die door het pensioenfonds aan de verzekeraar verschuldigd is, zijn de gehanteerde sterftekansen ontleend aan de Pensioentafel 2010.

Voor de man geldt (gebaseerd op de sterftekansen van het jaar 2033):

- Voor de pensioendatum:
 - Ouderdomspensioen: één jaar leeftijdsverhoging.
 - Nabestaandenpensioen (opbouw): 5 jaar leeftijdsverhoging.
 - Nabestaandenpensioen (risico): 5 jaar leeftijdsverhoging.
 - Nabestaandenpensioen voor gelijk geslacht: geen aanpassing.
- Na de pensioendatum: geen aanpassingen

Voor de vrouw geldt (gebaseerd op de sterftekansen van het jaar 2036):

- Voor de pensioendatum:
 - Ouderdomspensioen: geen aanpassing.
 - Nabestaandenpensioen (opbouw): 4 jaar leeftijdsverhoging.
 - Nabestaandenpensioen (risico): 5 jaar leeftijdsverhoging.
 - Nabestaandenpensioen voor gelijk geslacht: geen aanpassing.
- Na de pensioendatum: geen aanpassingen

Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw voor het tarief van het levenslange partnerpensioen (verzekerd volgens het systeem van onbepaalde partner) wordt berekend naar een uniform leeftijdsverschil van 3 jaar (leeftijd man minus leeftijd vrouw is 3). In het geval van partnerschap, waarbij beide partners van gelijk geslacht zijn, wordt voor de toepassing van het tarief aangenomen dat de medeverzekerde van het andere geslacht is, dan zijn of haar werkelijke geslacht.

De premie is gebaseerd op een ouderdomspensioen met een opbouw van 0,84%% per jaar met een maximum van 70%, een opbouw voor een (onbepaalde) partner van 70% van het ouderdomspensioen en een wezenpensioen die recht geeft op maximaal 21,5% van het nabestaandenpensioen.

Voor zowel het partnerpensioen als het wezenpensioen wordt daarbovenop een premie betaald voor het risico van overlijden en is alleen geldig bij een actief dienstverband.

De premie van de werkgever aan het pensioenfonds is gebaseerd op de uitvoeringsovereenkomst, waarin is opgenomen dat de premiebijdrage maximaal 29% van de pensioengrondslag bedraagt.

De werkgever brengt aan de werknemers 7% van de pensioengrondslag in rekening. De overige 22% draagt hij zelf bij.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad per ultimo 2021 van 117,5% betreft de verhouding tussen het aanwezig eigen vermogen en de contante waarde van de pensioenverplichtingen.

In 2015 is de beleidsdekkingsgraad als meetinstrument toegevoegd. De definitie van beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de 12 laatst maandelijks gerapporteerde dekkingsgraden. Het Fonds is volledig herverzekerd en heeft daardoor geen verplichting tot het maandelijks rapporteren van een dekkingsgraad. DNB heeft daarop aangegeven dat voor volledig herverzekerde fondsen de te publiceren beleidsdekkingsgraad gelijk is aan de werkelijke dekkingsgraad van 31 december 2021. Door deze aanwijzing is de beleidsdekkingsgraad van het Fonds voor 2021 117,5%.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd.

7.2 Toelichting op de balans

(1) Beleggingen voor risico Pensioenfonds

Aandelen	2021		2020	
Het verloop van deze post is als volgt:				
Stand primo boekjaar	37.381		41.236	
Aankopen	1.639		5	
Verkopen	-/-	92	-/-	7.977
Herwaardering		8.468		4.117
Stand ultimo boekjaar		47.396		37.381

De aandelen ultimo 2021 zijn allemaal “Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen”.

Vastgoed	2021		2020	
Het verloop van deze post is als volgt:				
Stand primo boekjaar	1.787		2.795	
Aankopen	6.482		53	
Verkopen	-/-	17	-/-	653
Herwaardering		1.759	-/-	408
Stand ultimo boekjaar		10.011		1.787

Het gedeelte van de beleggingen die in AAM welke de bestemming “vastgoed” heeft, zijn belegd in de categorie “Indirecte vastgoedbeleggingen”.

Vastrentende waarden	2021		2020	
Het verloop van deze post is als volgt:				
Stand primo boekjaar	61.799		63.552	
Aankopen	4.540		1.317	
Gerealiseerde beleggingsresultaten	-/-	3	-/-	2
Niet gerealiseerde directe beleggingsresultaten	-/-	206	-/-	143
Verkopen	-/-	27.477	-/-	1.946
Aflossingen	-/-	2.047	-/-	2.055
Herwaardering	-/-	330		1.077
Stand ultimo boekjaar		36.276		61.800

De obligaties zijn in 2006 aangekocht om de kosten voor de inflatieswap jaarlijks te kunnen betalen.

De vastrentende waarden ultimo 2021 bestaan uit obligaties 8.445 (2020: 10.569) en beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden 27.831 (2020: 51.230).

Derivaten		2021		2020
Het verloop van deze post is als volgt:				
Stand primo boekjaar	-/-	3.815	-/-	3.905
Verkopen		-		-
Aankopen		-		-
Herwaardering		6.869		90
Stand ultimo boekjaar		3.054	-/-	3.815

Derivaten

Dit betreft de marktwaarde van de inflatieswap per ultimo 2021 van 3.054 positief (2020: 3.815 negatief). De positieve marktwaarde van de inflatieswap kan worden verklaard doordat de inflatieverwachting tot 2025 hoger is dan 3,1%.

De notional amount (basisbedrag waarvoor de swap is afgesloten) voor 2021 bedroeg 66.022 (2020: 66.098). Dit bedrag loopt tot 2025 op tot 67.428. Deze bedragen zijn gebaseerd op het indertijd verwachte indexatievolume voor pensioengerechtigden. De waarde van de SWAP is gelijk aan het verschil van de verwachte prijsindex (CPI, Nederland) van de verschillende jaren maal de notional van het betreffende jaar verminderd met de vaste vergoeding van het Fonds aan de bank van 3,1% van de toekomstige notionals.

In het contract met ABNAMRO inzake de inflatieswap is afgesproken dat bij een negatieve waarde van de swap boven de 500 collateral gestort moet worden. Dit betekent dat bij een negatieve waarde het Fonds een deel van de obligaties op een separate bankrekening stort, zodat bij een mogelijk faillissement van het Pensioenfonds de ABNAMRO over deze obligaties kan beschikken. Bij een positieve waarde van de swap, stort ABNAMRO collateral op een aparte bankrekening van het Fonds. Als de waarde van de inflatieswap weer stijgt, worden deze obligaties weer terug gestort. Op 31 december 2021 was er aan collateral een bedrag van 721 ontvangen van ABNAMRO in de vorm van een staatsobligatie (Duits, rating AAA), terwijl er ultimo 2020 nog 4.804 was gestort door het Fonds bij ABNAMRO.

Een overzicht van de vermogensontwikkeling beleggingen voor risico Pensioenfonds is geplaatst in bijlage C van dit verslag.

Overige toelichtingen beleggingen

De bepaling van de waardering van de beleggingen kan als volgt uitgesplitst worden:

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW berekening	Andere methode	Totaal
Per 31 december 2021					
Aandelen	-	-	-	47.396	47.396
Vastgoed	-	-	-	10.011	10.011
Obligaties	8.445	-	-	27.831	36.276
Beleggingen exclusief derivaten	8.445	-	-	85.238	93.683
Derivaten	-	-	3.054	-	3.054
Totaal inclusief derivaten huidig jaar	8.445	-	3.054	85.238	96.737
Per 31 december 2020					
Aandelen	-	-	-	37.381	37.381
Vastgoed	-	-	-	1.787	1.787
Obligaties	10.569	-	-	51.230	61.799
Beleggingen exclusief derivaten	10.569	-	-	90.398	100.967
Derivaten	-	-	-/-	3.815	3.815
Totaal inclusief derivaten vorig jaar	10.569	-	-/-	3.815	97.152

Bij de bepaling van de waardering van de beleggingen zijn de volgende uitgangspunten gebruikt:

Genoteerde marktprijzen

Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld op een actieve markt. Hieronder vallen obligaties en beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen. Tevens zijn de beleggingen in beleggingsfondsen opgenomen in deze categorie, daar het beursgenoteerde fondsen betreffen.

Netto contante waarde berekeningen

De netto contante waarde methode (NCW) wordt gehanteerd voor de inflatieswap en wordt uitgevoerd door ABN AMRO Bank N.V.

Andere methode

Onder de andere methode zijn de beleggingen in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen opgenomen. De waardering is bepaald op basis van de door de vermogensbeheerder berekende intrinsieke waarde, die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Door het Fonds wordt niet belegd in de premiebijdragende (aangesloten) onderneming en er worden door het Fonds geen beleggingen uitgeleend.

(2) Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De marktwaarde van de beleggingen inclusief liquiditeiten in de beleggingsportefeuille, 512.435 (2020: 490.904) in het herverzekeringsdepot is ten opzichte van de marktwaarde van de Voorziening Pensioenverplichtingen (VPV), 569.510 (2020: 617.587) 57.075 te laag (2020: 126.683 te laag).

Dit verschil heeft 2 oorzaken: enerzijds wordt de Voorziening Pensioenverplichtingen bepaald op basis van de grondslagen die het Pensioenfonds hanteert, anderzijds worden de beleggingen aangesloten bij de voorziening van het depot van Aegon. Deze 2 waarderingen lopen uiteen, maar in de herverzekeringsovereenkomst is vastgelegd dat Aegon garant staat voor het verschil. Daarnaast heeft Aegon voor het onvoorwaardelijke stijgende deel van de voorziening een reservering aangehouden op andere grondslagen. Ook deze reservering verschilt van de fondsgrondslagen.

Ultimo 2021 zijn alle pensioenverplichtingen op basis van de herverzekeringsvoorwaarden (4% rekenrente voor de opbouw tot en met 2020, 3% rekenrente voor de opbouw van 2021, Pensioentafel 2010) verzekerd.

De herverzekeringsovereenkomst heeft als ingangsdatum 1 januari 2021 en loopt tot en met 31 december 2022.

Over de van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2020 opgebouwde voorziening betaalde het Fonds een vergoeding voor garantiekosten ter grootte van 0,920%. Deze garantiekosten zijn in 2021 geheel afgekocht. Voor de voorziening opgebouwd voor 2016 wordt een vergoeding voor rentegarantie van 0,452% van de betreffende overrentedelende voorziening op de overrente in mindering gebracht.

De voorziening excassokosten behorende bij de herverzekerde voorzieningen is 1,0%. Per ultimo 2021 bedraagt de voorziening excassokosten 5.629 (2020: 6.102).

De herverzekerder heeft de tegenover de (herverzekerde) pensioenverplichtingen staande beleggingen ondergebracht in een gesepareerd beleggingsdepot. Het herverzekeringscontract kent grondslagen voor waardering en resultaatbepaling welke bepalend zijn voor de door de herverzekerder uit te keren overrente.

Het Fonds ontvangt jaarlijks de positieve overrente die wordt gerealiseerd over het gesepareerde depot. Dit depot hangt samen met de opgebouwde rechten en aanspraken tot en met 2020. Een eventuele negatieve overrente wordt verrekend met positieve overrentes van toekomstige jaren. Wanneer cumulatief weer een positief saldo bereikt wordt, wordt dat aan het Fonds uitgekeerd. Dit jaar (2021) is sprake van een positieve overrente. Er is 49.862 aan overrente beschikbaar. Dit is verrekend met de stand van de negatieve overrente voor zowel de opbouw tot en met 2014 als de opbouw vanaf 2015 tot en met 2020. Hierdoor is voor de opbouw vanaf 2015 tot en met 2020 een overrente van 9.165 tot uitkering.

De berekening van de totale en uitgesplitste overrente wordt toegelicht in paragraaf 2.4.

Het Fonds ontvangt eens per 5 jaar, na afloop van de contractperiode, 60% van de positieve technische winst die wordt gerealiseerd. In 2023 zal een afrekening over de periode 2016-2020 worden opgesteld, omdat het nieuwe herverzekeringscontract bij Aegon niet een gesepareerd depot contract is en er geen technisch resultaat meer wordt gedeeld. Een eventueel negatief saldo wordt niet verrekend. In paragraaf 2.5 is een opstelling tot en met 2021 opgenomen.

Het herverzekeringscontract is op 31 december 2020 afgelopen en er is per 1 januari 2021 een nieuw herverzekeringscontract voor 2 jaar gesloten. Er is geen bijbetalingsverplichting door het Fonds aan Aegon, zodat het contract het Fonds kwalificeert als “volledig herverzekerd” in de zin van de door DNB opgestelde regels.

In het contract met Aegon is, naast het premievrij maken van de overeenkomst, ook de mogelijkheid opgenomen om de beleggingen en de rechten en plichten uit hoofde van de verzekeringen over te dragen aan het pensioenfonds. In de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever is vastgelegd dat het pensioenfonds de pensioenaanspraken herverzekerd. Als er voor waardeoverdracht wordt gekozen, zullen de beleggingen en de rechten en plichten naar een andere verzekeraar worden overgedragen, zodat de status van het pensioenfonds volledig herverzekerd blijft.

Voor nieuwe aanspraken zullen nieuwe afspraken moeten worden vastgelegd.

Voor de beleggingen wordt een gesepareerd beleggingsdepot aangehouden en daarin hebben het afgelopen jaar de volgende transacties plaatsgevonden. Indien de waarde van het gesepareerde beleggingsdepot onvoldoende is, zal Aegon uit hoofde van de volledigheid van de herverzekering garant staan voor het restant van de waarde.

Fonds	Aegon SAF Fixed Income	Aegon SAF SLM	Aegon SAF Equity	Totaal
--vorig boekjaar--				
Balanswaarde	359.625	55.439	111.533	526.597
--mutaties boekjaar--				
Aankopen	16.898	0	0	16.898
Verkopen & Aflossingen	-/- 2.973	0	-/- 29.754	-/- 32.727
Koersresultaat	<u>-/- 9.035</u>	<u>-/- 13.611</u>	<u>24.313</u>	<u>1.667</u>
--einde boekjaar 2021--				
Balanswaarde	364.515	41.828	106.092	512.435
in %	71,1	8,2	20,7	100,0

Fonds	Aegon SAF Fixed Income	Aegon SAF SLM	Aegon SAF Equity	Totaal
--vorig boekjaar--				
Balanswaarde	346.831	37.753	104.700	489.284
--mutaties boekjaar--				
Aankopen	19.331	-	6.358	25.689
Verkopen & Aflossingen	-/- 10.537	-	-/- 4.028	-/- 14.565
Herwaardering	<u>4.000</u>	<u>17.686</u>	<u>4.502</u>	<u>26.188</u>
--einde boekjaar 2020--				
Balanswaarde	359.625	55.439	111.532	526.596
in %	68,3	10,5	21,2	100,0

* exclusief liquiditeiten voor beleggingen (2021: -4.024; 2020: -3.362).

In bijlage C wordt een nadere toelichting gegeven op de beleggingen in het gesepareerde depot.

(3) Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen uit herverzekering	2021	2020
Nog te ontvangen overrente	9.165	-
Rek.courant AEGON risico Pensioenfond	2.886	4.773
	12.051	4.773

De nog te ontvangen overrente is in 2022 via de rekeningcourant afgerekend met het Fonds.

Betalingsverkeer met de Werkgever

De premies worden als percentage van de pensioengrondslag berekend en per kwartaal achteraf overgemaakt. De verschuldigde bijdrage van de werkgever en werknemers van het 4de kwartaal (2.138 (2020: 2.016)) is onder debiteuren (3) als vordering in de balans opgenomen.

(4) Overige activa

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. De ontwikkeling is te vinden in het kasstroomoverzicht.

(5) Stichtingskapitaal en reserves

Algemene reserve	2021	2020
Stand primo boekjaar	3.696	2.963
Uit resultaatbestemming	1.340	733
Stand ultimo boekjaar	5.036	3.696

Ontwikkeling Vrije Depot I

Vrije Depot I		2021		2020
Stand primo boekjaar		91.658		90.594
Rendement vrije reserve AEAMfondsen		9.230		4.453
Technisch resultaat		-		-
Toevoeging 3% surplus		1.255		1.248
Swapopbrengst		1.681		1.309
Opbrengst obligaties inzake swap	-/-	3	-/-	2
Restitutie vermogensbeheer		-		-
Overrente		-		-
Garantiekosten	-/-	14.416		-
Overige rentekosten		-		-
Swapkosten	-/-	2.041	-/-	2.055
Indexering t/m sept. boekjaar	-/-	8.083	-/-	3.836
		79.281		91.711
Niet gerealiseerde koersverschillen	-/-	206	-/-	143
Niet gerealiseerde waarde van de swap		6.869		90
		85.944		91.658

In december 2002 is in de extra algemene deelnemersvergadering besloten de indexering voor de slapers en gepensioneerden niet meer te herverzekeren maar te financieren uit het Vrije Depot I, welke onder andere gevoed wordt uit de overrente. Zie bijlage B voor een nadere specificatie.

In december van 2021 is besloten om een indexatie van 2,05% toe te kennen. Dit is 60% van de stijging van de CPI (niet afgeleid) over een periode van 12 maanden. Een opstelling van de indexeringen in de loop van de tijd treft u aan onder 2.1.

In 2021 is eenmalig de post “Garantiekosten” ten laste gebracht van Vrije Depot I. Bij de vaststelling van het indexatiebeleid in 2019 is onderzocht hoe de indexatie van de opbouw voor 2015 (uit Vrije Depot I) en de indexatie over de opbouw vanaf 2015 (uit Vrije Depot II), meer in overeenstemming gebracht konden worden. De garantiekosten van de opbouw vanaf 2015 konden niet meer met toekomstige overrente worden verrekend en vanaf 2021 waren er 2 opties: de eerste optie was verrekenen met de ontvangen premie en de tweede optie was eenmalig affinancieren. Omdat Vrije Depot II nog niet voldoende gevuld zou kunnen zijn, is bij de vaststelling van het beleid onderzocht welk effect de onttrekking uit Vrije Depot I zou hebben op de toekomstige indexaties uit dit Depot. Dit effect was gering, terwijl het effect van de eerste optie veel groter zou zijn.

Hierop is vastgesteld dat een eventueel tekort in Vrije Depot II voor de affinanciering van de garantiekosten voor de opbouw van 2016 tot en met 2020 uit Vrije Depot I zal worden gefinancierd.

Bij de vaststelling van de hoogte van de indexatie in de jaren na de vaststelling van dit indexatiebeleid is rekening gehouden met dit besluit. De daadwerkelijke affinanciering van de

garantiekosten viel lager uit dan in de berekeningen was meegenomen, als gevolg van de hogere rente op het moment van affinancieren.

Ontwikkeling Vrije Depot II

Voor de aanspraken opgebouwd vanaf 1 januari 2015 is een middelloon regeling van toepassing, die wordt geïndexeerd als er een overschot is uit de premie in die periode, nadat alle garantiepremies voor deze aanspraken zijn voldaan. In 2021 is de contante waarde van de toekomstige garantiepremies bepaald. Deze is in 2021 in mindering gebracht op Vrije Depot II.

Vrije Depot II ontwikkelt zich vanaf 2021 anders dan voorgaande jaren. De opbouw in het nieuwe contract deelt niet meer in de overrente en wordt niet geïndexeerd. Een eventueel overschot op de premie zal worden aangewend voor een eenmalige verhoging aan het einde van het contract. Hierdoor zal dit geen onderdeel zijn van Vrije Depot II.

Vrije Depot II zal alleen nog toenemen door uitkering van overrente en rendement op de waarde van het Vrije Depot II. Het Vrije Depot II zal afnemen als er een indexatie uit dit depot wordt gedaan.

Vrije Depot II	2021	2020
Stand primo boekjaar	2.935	2.679
Af		
Koopsom inkoop aanspraken	- -/-	6.972
Solvabiliteitsopslag	- -/-	70
Administratiekosten Aegon	- -/-	56
Overige kosten, waaronder garantiekosten	-/- 2.935 -/-	703
Bij: Rendement beleggingen Vrije Depot II	-	132
Ontvangen premie	-	7.925
Geen negatieve toevoeging aan depot	-	-
Toevoeging uit winst	9.165	
Stand ultimo boekjaar	9.165	2.935

In Bijlage B is ook van dit Vrije Depot II een de nadere specificatie opgenomen.

Technische voorzieningen

(6) Technische voorzieningen voor risico Herverzekeraar

De voorziening voor pensioenverplichtingen op marktwaarde is als volgt samengesteld:

	2021	2020
Actieve deelnemers, inclusief arbeidsongeschikten	213.763	238.607
Gewezen deelnemers	94.086	107.739
Pensioen ontvangende deelnemers	256.031	265.139
	563.880	611.485
Excasso voorziening Herverzekeraar	5.630	6.103
	569.510	617.588

In onze uitvoeringsovereenkomst met het NLR is vastgelegd dat alle aanspraken volledig worden herverzekerd bij Aegon. Hierdoor is ons minimaal vereist eigen vermogen 101% van de voorziening pensioenverplichtingen.

Het vermogen, dat als basis wordt gehanteerd voor de berekening van de dekkingsgraad, bedraagt ultimo 2021: 666.079. De dekkingsgraad ultimo 2021 is 117,5% (2020: 115,9%). Ultimo 2021 is, evenals ultimo 2020, sprake van een reserveoverschot. Een opstelling inzake de dekkingsgraad staat onder 2.3.6.

Voor het verloopoverzicht van de technische voorzieningen wordt verwezen naar toelichting 15.

(7) Overige technische voorzieningen voor risico Fonds

Voorziening uitvoeringskosten

De voorziening uitvoeringskosten is in 2019 berekend op basis van de verwachte kosten bij liquidatie. Als er geen herverzekeringsovereenkomst meer is, zal het Fonds liquideren. Alle kosten die buiten Aegon om worden gemaakt, zullen nog een periode doorlopen, totdat een liquidatie is voltooid. In 2021 is geen aanpassing gemaakt in de hoogte van deze voorziening.

	2021	2020
Voorziening uitvoeringskosten	1.897	1.897
	1.897	1.897

(8) Overige schulden en overlopende passiva voor rekening Pensioenfonds

Overige schulden en overlopende passiva:

	2021	2020
Waarde overdracht	16	16
Onverplichte toeslagen	7	11
Overig	8.930	3.756
Totaal	8.953	3.783

De overige schulden in 2021 (2020) hebben betrekking op de nog te betalen koopsom voor de indexatie per 1 januari 2022 (2021) van 8.806 (2020: 3.610). Deze koopsom is in 2022 voldaan.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Op de ingegane pensioenen van oud deelnemers, die pensioen genieten op grond van de pensioenregeling van voor 1 januari 1975 worden onverplichte toeslagen uitgekeerd. Naar verwachting bedragen deze toeslagen totaal 40 (2020: 70). De groep uit 4 nabestaanden.

Verbonden partijen

De aangesloten werkgever, bestuurders van de aangesloten werkgever en de bestuurders van het pensioenfonds zijn te kwalificeren als verbonden partijen. Voor de bezoldiging van de bestuurders van het pensioenfonds wordt verwezen naar de toelichting ‘bestuurdersbeloning’ in de toelichting op de staat van baten en lasten. Bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds. Ultimo 2021 zijn er geen leningen verstrekt aan of vorderingen op bestuurders van het pensioenfonds. Inzake de uitvoeringsovereenkomst tussen het pensioenfonds en de aangesloten werkgever met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de pensioenregeling geldt dat de aangesloten werkgever zich jegens het pensioenfonds bij overeenkomst (de zogenaamde uitvoeringsovereenkomst) hebben verbonden tot het betalen van de ingevolge de geldende ABTN verschuldigde pensioenpremie.

Risicoparaagraaf

In de overeenkomst met de werkgever (de zogenoemde ‘Uitvoeringsovereenkomst’) is vastgelegd dat de werkgever maximaal 22% van de pensioengrondslag bijdraagt aan het Fonds en daarnaast de ingehouden deelnemersbijdragen van maximaal 7% van de pensioengrondslag.

Gezien de lage rentestand is vanaf 1 januari 2021 onder het 2-jarige contract de pensioenopbouw verlaagd naar 0,84%, zodanig dat de premiebijdrage gelijk aan de kostendekkende premie zal zijn. De deelnemers zijn geïnformeerd over het nieuwe pensioencontract met Aegon en het lagere opbouwpercentage.

Het Fonds is voor de nominale aanspraken volledig herverzekerd.

Per 2015 is een herziening van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds (Besluit nFTK) in werking getreden. Op grond van die herziening mogen fondsen die hun risico's bij een verzekeraar hebben verzekerd het kredietrisico op de verzekeraar buiten beschouwing laten bij de berekening van het Vereist Eigen Vermogen (VEV artikel 12 Besluit nFTK). Gegeven de volledige herverzekering en de afgesproken maximumpremie zijn de sturingsmiddelen voor het pensioenfonds beperkt.

Het inflatierisico is tot 2025 voor een deel door middel van een inflatieswap afgedekt. Een nadere beschrijving hiervan wordt onder 2.3.5 gegeven. Voor het overige deel zijn de gelden voor indexatie ondergebracht bij AAM (in de beleggingsverhouding 67,3% aandelen/vastgoed en 32,7% vastrentend). De verhouding zakelijk/vastrentend is anders dan de gelden die Aegon beheert voor de nominale VPV (20%/80%). Er is ook nog een gedeelte onder gebracht bij ABN

AMRO MeesPierson. (100% vastrentend). In totaal is de verhouding in het vrije vermogen ultimo 2021 59,3% aandelen/vastgoed en 40,7% vastrentend.

Financiële risico's

De financiële risico's komen het meest expliciet tot uitdrukking in geval van het korten of het niet kunnen indexeren van pensioenen.

Korten van pensioenen

Het pensioenfonds heeft de nominale aanspraken volledig herverzekerd bij Aegon. Door het garantiecontract is de fondsdekkingsgraad te allen tijde ten minste gelijk aan 100% en wordt vermindering van opgebouwde pensioenaanspraken voorkomen. Er kan alleen sprake zijn van vermindering van pensioenaanspraken bij een faillissement van Aegon. Op basis van de credit rating van Aegon is de kans op een faillissement klein. Het herverzekeringcontract kan worden gezien als het belangrijkste mechanisme ter bescherming van de pensioenuitkeringen (tegen neerwaartse risico's).

Indexeren van pensioenen

Na de wijzigingen in het indexatiebeleid in 2018 heeft het Fonds per 1 januari 2019 de ambitie om te komen tot een duurzame vorm van indexatie. Duurzaam in de zin dat de beschikbare financiële middelen evenredig over de toekomst gespreid voor indexatie aangewend kunnen worden, zodanig dat de doelgroep van de indexatie zoveel mogelijk overeen komt met de groep die de middelen voor indexatie bijeengebracht heeft. Dat wil zeggen dat er sprake is van een rechtvaardige verdeling van middelen over de doelgroepen. Concreet betekent dit dat er voor verschillende doelgroepen verschillende indexatieambities zijn (zie indexatiebeleid van het Fonds).

Voor de doelgroep "pensioengerechtigden, slapers en actieven na 1 januari 2021" geldt er geen indexatieambitie (zie ook Financiële ambitie: positie 2021 en gevolgen voor deelnemers en risico's).

Verzekeringstechnisch risico en beleggingsrisico

Negatieve beleggingsrisico's worden gedragen door de herverzekeraar en ook het risico van een negatief resultaat op sterfte en arbeidsongeschiktheid is ondergebracht bij de herverzekeraar. Het neerwaartse risico is daarmee afgedekt door de volledige verzekering. Waardedalingen leiden uiteraard wel tot een verminderde kans op toekomstige winstdeling (in het oude contract). Met betrekking tot de vrije depots loopt het pensioenfonds wel financiële risico's. De belangrijkste onderkende risico's zijn:

- Lang leven risico: omdat die een verondersteld duurzaam beleid zouden kunnen ondermijnen (het pensioenfonds prudente waarderingsgrondslagen. Hierbij wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in de overlevingskansen en met een fondsspecifieke ervaringssterfte);

- Risico van hoge inflatie: waardoor toenemende jaarlijkse indexatieverplichtingen de reserve op termijn zouden kunnen uitputten (gedeeltelijk afgedekt middels een afgesloten inflatieswap);
- Beleggingsrisico: risico van waardevermindering van de vrije reserve door waardevermindering in de onderliggende beleggingen (het fonds mitigeert dit risico door voldoende diversificatie in de portefeuille en door randvoorwaarden (restricties en bandbreedtes) op te stellen voor de verschillende beleggingscategorieën)

7.3 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021

Baten

(9) Premiebijdragen

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
Bijdragen deelnemers	1.986	1.913
Bijdragen werkgever	6.242	6.012
	<u>8.228</u>	<u>7.925</u>

De bijdrage over het 4^e kwartaal 2021 bedraagt 2.138 (2020: 2.016) en is onder Vorderingen en overlopende activa (3) (debiteuren) als vordering in de balans opgenomen.

De eenmalige bijdrage van de werkgever aan de kosten voor het herstel in van de eindloonregeling zijn in 2018 begroot op 1.600, waarvan 1.400 verantwoord is in 2017 en 200 in 2018 is opgenomen. In 2019 is een voorlopige afrekening geweest van 1.657. De controle van de definitieve afrekening is nog niet afgerond, zodat er nog steeds een finale afrekening moet plaatsvinden. De verwachting is dat het verschil niet meer dan 10 zal bedragen.

De kostendeekkende premie inclusief 1% solvabiliteitsopslag bedraagt 7.843 (2020: 8.389).

De feitelijke premie bedraagt 8.228 (2020: 9.067).

De totale gedempte premie bedraagt 7.843 (2020: 8.389).

De feitelijke premie is hoger dan de gedempte premie.

De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt:

	<u>2021</u>	<u>2020</u>
Actuarieel benodigde premie	7.053	6.971
Solvabiliteitsopslag	71	70
Opslag voor kosten gefinancierd uit kostenvoorziening	0	1.142
Opslag voor kosten gefinancierd uit premie	738	220
	<u>7.843</u>	<u>8.403</u>

(10) Beleggingsresultaten voor risico Pensioenfonds

<i>Directe beleggingsopbrengsten</i>	<u>2021</u>	<u>2020</u>
Opbrengst obligaties Vrije Depot	358	49
Opbrengst vastgoed Vrije Depot	143	53
Overige interest baten	-/- 6	-/- 6
Bruto beleggingsopbrengsten depot	<u>495</u>	<u>96</u>
 <i>Indirecte beleggingsopbrengsten</i>	 <u>2021</u>	 <u>2020</u>

Niet gerealiseerde koersverschillen - vrij vermogen	-	-	-
- AEAM Aandelen	8.468		4.118
- AEAM Vastgoed	1.760	-/-	408
- AEAM Obligaties	-/-	462	903
Toekenning intrestresultaat aan Vrije Depot	-/-	206	-/-
Restitutie vermogensbeheer AEGON	-/-	26	-/-
	9.534		4.445

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. De transactiekosten op basis van opgave AAM bedroegen in 2021: 104, hetgeen 0,13% van het gemiddeld belegd vermogen bij AAM bedraagt (2020: 49, 0,06%) (Zie paragraaf 2.3.4).

Swapresultaat

Het swapresultaat bestaat uit drie onderdelen zijnde:

- Swapopbrengsten, dat is de inflatie over 2021 zijnde 2,554% inflatie (2020: 1,975%)
- Kosten swap, zijnde 3,1% van de berekeningsgrondslag.
- Niet gerealiseerde swapwaarde, zijnde de mutatie in de waarde in de markt van de Swapovereenkomst per 31 december van het boekjaar ten opzichte van 31 december van vorig boekjaar.

(11) Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen is qua omvang gelijk aan de Mutatie Voorziening Pensioenverplichtingen (toelichting 15).

(12) Baten uit herverzekering

	2021	2020
Uitkeringen deelnemers	15.770	15.106
Diverse afkopen	84	17
	15.854	15.123

(13) Overige baten

	2021	2020
Uitkering uit Voorziening onvoorwaardelijke stijging	1.255	1.248
Overrente huidig jaar	9.165	-
	10.420	1.248

De teveel verzekerde pensioenen worden uitgekeerd aan het pensioenfonds. Aegon administreert deze te veel verzekerde pensioenen in een voorziening onvoorwaardelijke stijging. Jaarlijks wordt vanuit deze voorziening het teveel verzekerde pensioen bijgeschreven in de rekening courant.

Lasten

(14) Lasten herverzekeringsdeel

Pensioenuitkeringen	2021	2020
Het Pensioenfonds heeft uitgekeerd:		
Pensioenuitkeringen rechtstreeks	15.770	15.106
Afkopen uit waardeoverdracht	0	0
Afkopen via rekening-courant	80	1
Afkopen rechtstreeks	4	16
	15.854	15.123

(15) Mutatie Voorziening Pensioenverplichtingen

Het verloop van de technische voorzieningen is niet beschikbaar op marktwaarde. Omrekening van de technische voorziening op contractgrondslagen vindt plaats op de ultimo boekjaar stand. In onderstaand overzicht is het verloop van de technische voorziening op contractgrondslagen weergegeven met toevoeging van het effect van de omrekening naar marktwaarde.

	2021	2020
Beginstand Contractgrondslagen	307.384	298.946
Correctie	-/-	268
Beginstand Contractgrondslagen	307.384	298.678
Toename		
Benodigde interest	12.099	12.147
Bruto premies	2.729	4.039
Koopsom indexatie/waardeoverdrachten	2.742	7.827
Inkomende waardeoverdrachten		66
Koopsom affinanciering		17
Administratiekostenvergoeding	51	56
Garantiekostenvergoeding	1.886	3.022
Technisch resultaat	-/-	72
Reserve verzwaring	-	-
Afname		
Vrijval voorziening 3% stijging	-	-
Vrijgestelde premies	-/-	43
Pensioenuitkeringen	-/-	15.106
Vrijval excassoopslag	-/-	151
Uitgaande waardeoverdrachten	-/-	-
Afkopen	-/-	17
Dienstverlating		-/-
Administratiekosten	-/-	51
Overig	-/-	2.291
Mutatie per saldo	-/-	218
Eindstand contractsgrondslagen	307.166	307.384
Omrekening marktwaarde	262.344	310.203
Eindstand technische voorzieningen marktwaarde	569.510	617.587
Mutatie technische voorzieningen marktwaarde	-/-	48.077

De correctie van de beginstand van de voorziening van 2020 op contractgrondslagen bestaat uit 3 onderdelen: De lasten van de additionele garantievergoeding inhaalindexatie (8) en toevoeging garantiereserve inhaalindexatie (287) zijn vorig jaar niet verwerkt. Daarnaast is de benodigde interest te laag weer gegeven (11.758 moest 11.785 zijn: verschil 27). Het totale verschil bedraagt daardoor 268. De voorziening begin 2020, op basis van de contractsgrondslagen bedraagt 298.678, conform het depotverslag

(16) Lasten voor Pensioenfonds

Mutaties overige technische voorziening

Dit betreft de opbouw van de voorziening uitvoeringskosten.

Onverplichte pensioenuitkeringen	2021	2020
Niet-verzekerde pensioentoeslagen	7	11
	7	11

Algemene kosten uit herverzekering	2021	2020
Administratiekosten herverzekeraar	350	56
Garantiekosten herverzekeraar	17.351	893
	17.701	949

De garantiekosten voor de opbouw in de periode 2016-2020 zijn in 2021 volledig afgefinancierd tegen een eenmalige koopsom. Toekomstige garantiekosten voor de opbouw voor 2016 worden verrekend met de overrente.

Overige algemene kosten

Hieronder is eveneens een bedrag opgenomen ten laste van het boekjaar voor de externe accountant. Gezien de engagementletter verwacht het Fonds dat de totale kosten over 2021 60 inclusief btw zal bedragen. (2020: 58). Deze kosten hebben betrekking op de controle van de jaarrekening, verslagstaten en de basisgegevens. De externe accountant en de accountantsorganisatie hebben in 2020 en 2021 geen andere opdrachten uitgevoerd.

Accountantskosten (incl. btw)	2021	2020
Totaal bedrag aan honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening (incl. jaarstaten en basisgegevens), uitgevoerd door EY	60	58
Totaal bedrag aan honoraria voor andere controleopdrachten, uitgevoerd door EY	-	-
Totaal bedrag aan honoraria voor adviesdiensten op fiscaal terrein, uitgevoerd door EY	-	-
Totaal bedrag aan honoraria voor andere niet-controlediensten, uitgevoerd door EY	-	-
	60	58

Bestuurdersbeloningen en personeelskosten

Er wordt vanaf 1 januari 2020 een kostenvergoeding uitgekeerd aan bestuursleden die niet in dienst zijn van NLR. Deze vergoeding bedraagt in 2021 in totaal 9 (2020: 9). Deze kosten zijn opgenomen in de algemene kosten.

Het had zowel in 2021 als in 2020 geen personeel in dienst.

(17) Resultaatbestemming

	2021	2020
De toevoeging aan de algemene reserve bedraagt	1.340	733
Onttrekking uit reserve Administratiekosten 2016-2020	- -/-	1.142
Toevoeging aan de Vrije Depot I	-/- 5.714	1.062
Toevoeging aan Vrije Depot II	6.231	256
	1.857	909

De specificatie omtrent de toevoeging aan de Vrije Depots I en II is gegeven onder punt 5 van de toelichting op de balans.

De toevoeging aan de algemene reserve bestaat uit de resultante van het resultaat minus de vastgelegde toevoegingen aan de Vrije Depots en de onttrekking uit de reserve administratiekosten. Een groot deel van de toevoeging bestaat uit de beleggingsopbrengsten van dit deel van het vrije vermogen.

Aegon heeft alle risico's, inclusief het risico dat de garantiekosten in enig jaar niet uit de overrente kan worden gedekt.

Gebeurtenissen na Balansdatum

- Toekomst van het Fonds

Per 31 december 2022 zal het huidige contract met Aegon aflopen. De werkgever heeft nog geen besluit genomen over de regeling vanaf 2023. Het Fonds onderzoekt of het als “gesloten pensioenfonds” wil doorgaan of de rechten wil overdragen. Het Fonds is daarom met Aegon in gesprek over het aflopende contract en hoe de situatie zal zijn als er geen opbouw meer in het Fonds zal plaatsvinden. Het Fonds heeft Aegon gevraagd verschillende opties door te rekenen, zodat op basis daarvan een keuze kan worden gemaakt. Dit proces zal zo veel mogelijk in 2022 plaatsvinden.

- Oorlog in Oekraïne

De inval van Rusland in Oekraïne heeft invloed op de economische situatie in Europa en de wereld. Het fonds maakt gebruik van de IT-systemen van de sponsor die het toezicht op cyberaanvallen heeft verscherpt. Verder zorgt het fonds ervoor dat er wordt voldaan aan het door de EU ingestelde sanctiebeleid en bevraagt het fonds actief of Aegon deze maatregelen ook uitvoert. Aegon heeft aangegeven dat ze deze maatregelen uitvoert door dagelijks een controle op personen uit te voeren en binnen de beleggingen te onderzoeken of bedrijven vallen onder de sanctiewetgeving.

Daarnaast zijn beleggingen met een Russische achtergrond sterk in waarde gedaald. Dit betrof voor het gesepareerd beleggingsdepot ongeveer 0,16% van het belegde vermogen en voor de

vrije depots ongeveer 0,11% van het vermogen. Deze daling wordt verwerkt in de rapportages over 2022.

Het fonds houdt de situatie nauwlettend in de gaten en neemt maatregelen indien nodig.

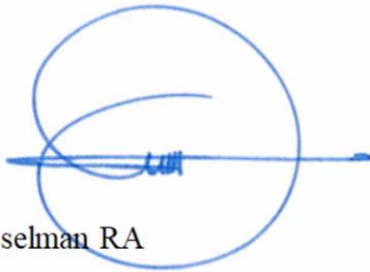
- *Wijziging in RTS.*

De UFR wordt in 4 jaarlijkse stappen verhoogd. Na de eerste stap op 1 januari 2021, zullen de volgende stappen in de volgende jaren plaatsvinden en het volgende effect hebben:

Schattingwijzigingen	Effect op technische voorzieningen	Effect op de dekkingsgraad
Wijziging UFR 2022	3.710	0,5%
Wijziging UFR 2023	3.830	0,5%
Wijziging UFR 2024	3.940	0,5%

Amsterdam, 23 juni 2022

Het bestuur,

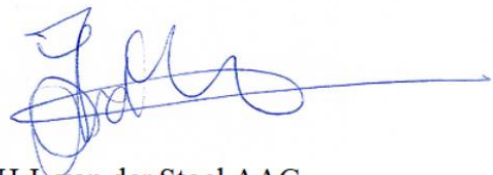

Drs. L.W. Esselman RA
(voorzitter)

Mw. Mr. O.E. van Randwijck
(vice-voorzitter)

C.J. Jansen
(lid)

Mw. H.J. van der Stoel AAG
(secretaris)

M.A. Pielstroom
(penningmeester)

OVERIGE GEGEVENS

8 STATUAIRE REGELING OMTRENT DE BESTEMMING VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. Het voorstel resultaatbestemming 2021 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

Verslaggeving regels kennen twee varianten voor de behandeling van het resultaat boekjaar in de balans: voor resultaatbestemming en ná resultaatbestemming.

De balans wordt opgemaakt ná resultaatbestemming. Dit betekent dat het saldo van baten en lasten, zoals blijkend uit de staat van baten en lasten verwerkt is in de verschillende componenten van het eigen vermogen.

9 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds van de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2021 van Stichting Pensioenfonds van de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium te 's-Gravenhage gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds van de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021
- de staat van baten en lasten over 2021
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds van de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium (hierna ook wel het pensioenfonds) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in het pensioenfonds

Stichting Pensioenfonds van de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium voert als ondernemingspensioenfonds de pensioenregeling uit voor werknemers van Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium. Het vermogensbeheer en het pensioenbeheer zijn uitbesteed aan gespecialiseerde dienstverleners. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan deze onderwerpen op basis van de activiteiten van het pensioenfonds en onze risicoanalyse.

Wij beginnen met het bepalen van de materialiteit en het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Materialiteit

Materialiteit	€ 6,7 miljoen (2020: € 7 miljoen)
Toegepaste benchmark	1,0% (2020: 1,0%) van het pensioenvermogen per 31 december 2021, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en het stichtingskapitaal en reserves.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Gelet op het reserveoverschot hebben wij de materialiteit gesteld op 1,0% van het pensioenvermogen. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 335 duizend rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een ondernemingspensioenfonds. Wij hebben eigen deskundigen ingeschakeld voor de controle van de waardering van de derivaten.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van iedere wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij identificeren en schatten risico's in op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en diens omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij verwijzen naar sectie 2.3.3 'Risicoparagraaf' van het jaarverslag, waarin het bestuur zijn (fraude)risicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, incidentenregeling en klokkenluidersregeling. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het bestuur interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij onder meer data analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen. Verder hebben wij schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, waaronder de subjectieve elementen in de waardering van de technische voorzieningen, zoals toegelicht in sectie 7.1 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting 7.2 onder (6) 'Technische voorzieningen voor risico herverzekeraar'. Wij verwijzen in dit kader verder naar het kernpunt 'Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen'.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, sleutelfunctionarissen en de visitatiecommissie.

Uit onze evaluatie van het risico op mogelijke doorbreking van interne beheersmaatregelen of andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 *Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen*, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het bestuur, het lezen van notulen, het kennismaken van rapporten van compliance officer en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennis genomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Het bestuur heeft een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor tenminste de komende 12 maanden. Wij hebben de specifieke beoordeling met het bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten en in hoeverre het

pensioenfonds voldoet aan de prudentiële vereisten rondom solvabiliteit en liquiditeit. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen serieuze bedreiging van de continuïteit geïdentificeerd voor de komende 12 maanden. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Herverzekering van de pensioenverplichtingen	
Risico	<p>De pensioenverplichtingen zijn volledig herverzekerd bij Aegon Levensverzekering N.V. Het herverzekeringsdeel technische voorzieningen betreft een significante post in de balans van het pensioenfonds.</p> <p>Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor het herverzekeringsdeel technische voorzieningen beschreven in toelichting 7.1 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' en een nadere beschrijving opgenomen in paragraaf 7.2 onder toelichting 2 'Herverzekeringsdeel technische voorzieningen'.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat het herverzekeringsdeel technische voorzieningen niet juist is gewaardeerd of toegelicht.</p>
Onze controleaanpak	<p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen per 31 december 2021. Daartoe zijn wij de voorwaarden in het herverzekeringscontract en de kredietwaardigheid van de herverzekeraar nagegaan.</p> <p>Voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening, hebben wij de werking van interne beheersmaatregelen bij de herverzekeraar getoetst op basis van de ontvangen Standaard 3402 type II rapportage. Verder hebben wij gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd zoals cijferanalyses en deelwaarnemingen gericht op de uitkomsten van de relevante financiële informatiestromen.</p> <p>Tot slot hebben wij de toelichtingen met betrekking tot het herverzekeringsdeel technische voorzieningen onderzocht.</p>
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2021 of de toelichting van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen.</p>

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico	<p>De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Wij hebben aan het subjectieve element ervaringssterfte van de bepaling van de technische voorziening een frauderisico gekoppeld en de waardering en de toelichting daarop als kernpunt van onze controle aangemerkt.</p> <p>Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in paragraaf 7.1 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting 7.2 onder (6) 'Technische voorzieningen voor risico herverzekeraar'. Uit deze toelichting blijkt dat (schattings)wijziging heeft plaatsgevonden door het wijzigen van de UFR methodiek. Volgens deze toelichting is het effect op de technische voorziening € 3,6 miljoen en is het effect op de dekkingsgraad 0,5% (negatief).</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.</p>
Onze controleaanpak	<p>Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaire van het pensioenfonds. De certificerend actuaire onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaire heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaire onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2021. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.</p> <p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2021:</p> <ul style="list-style-type: none">• Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaire.• Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaire gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn.• Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te

	<p>toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse.</p> <p>Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.</p>
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2021 of de toelichting van de technische voorzieningen.</p>

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen	
Risico	<p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen.</p> <p>De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij het pensioenfonds betreffen dit de positie in het inflatiederivaat. De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen waaronder indirect vastgoed kennen eveneens inherent relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente gecontroleerde rapportages van de fondsmanagers per balansdatum..</p> <p>Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in paragraaf 7.1 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting 7.2 onder (1) 'Beleggingen voor risico pensioenfonds'. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2021 de waarde van het inflatiederivaat (€ 3 miljoen positief) is en € 85 miljoen is belegd in niet-(beurs)genoteerde fondsen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.</p>
Onze controleaanpak	<p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen voor risico pensioenfonds per 31 december 2021. De controle van het inflatiederivaat omvatte mede het gebruikmaken van eigen waarderingspecialisten die de waardering en de daarbij gehanteerde input, waaronder de uit de markt afgeleide gegevens per jaareinde getoetst hebben door het uitvoeren van een eigen parallelle waardering. Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen hebben wij de aansluiting vastgesteld met de meeste recente door een externe accountant gecontroleerde rapportages van de fondsmanagers. Aanvullend hebben wij vastgesteld of de gehanteerde waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten voor de waardering van deze beleggingsfondsen aansluiten op die van het pensioenfonds.</p> <p>Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen voor risico pensioenfonds geëvalueerd.</p>

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Communicatie

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 23 juni 2022

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. R.R.H. Gosen RA

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds van de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium te 's Gravenhage is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds van de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 6.700.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 335.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Ik heb geconstateerd dat de verplichtingen van het pensioenfonds volledig zijn herverzekerd door middel van een garantiecontract en heb dit betrokken in mijn oordeel.

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds van de Stichting Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2022 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Purmerend, 23 juni 2022

drs. C.G.M. Kroon AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

BIJLAGEN

Bijlage A: Bijdrage werkgever en werknemers

In de overeenkomst tussen het NLR en het pensioenfonds NLR is sprake van een premiebijdrage van maximaal 22% van de pensioengrondslag door de werkgever en maximaal 7% door de werknemers. De werkgever draagt na ieder kalenderkwartaal de bijdrage aan het fonds over.

De opbouw van de premies, koopsommen en resultatendingen van de herverzekering en de bijdrage van de deelnemers en werkgever daarin, zijn als volgt samengesteld:

Omschrijving	2021		2020		2019		2018	
		%		%		%		%
a Premies	6.935	16,5	6.810	16,9	6.768	18,9	6.399	19,2
b Koopsommen	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
c Saldo deelname waardeoverdracht	108	0,3	-13	0,0	-204	-0,6	21	0,1
Subtotaal	7.043	16,8	6.797	16,9	6.564	18,3	6.419	19,2
d Garantie- en beheerkosten	371	0,9	894	2,2	577	1,6	258	0,8
e Administratie en excasso kosten	350	0,8	56	0,1	56	0,2	55	0,2
Totaal	7.764	18,5	7.747	19,2	7.197	20,1	6.732	20,2
Hierin bijgedragen door								
- deelnemers	1.986	4,7	1.913	4,7	1.812	5,1	1.718	5,1
- werkgever	6.242	14,9	6.012	14,9	5.752	16,1	5.399	16,2
Bijdrage werkgever en deelnemers	8.228	19,6	7.925	19,6	7.564	21,2	7.117	21,3
Som gemiddelde salarisgrondslagen in het verslagjaar								
	41.959	100,0	40.281	100,0	35.838	100,0	33.406	100,0
Gewogen parttime gemiddelde	36.882	87,9	35.528	88,2	33.797	94,3	31.906	95,5

(De vermelde percentages zijn de percentages op basis van de salarissom)

a/b Premies en koopsommen

De in de rekening van baten en lasten opgenomen premies en koopsommen, zijn toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Met uitzondering van de onder 2.1 vermelde "niet-verzekerde pensioentoeslagen" zijn alle aanspraken op pensioen ingevolge het pensioenreglement herverzekerd bij Aegon Levensverzekering N.V.

De financiering van de pensioenen vindt plaats door middel van op iedere mutatedatum te betalen koopsommen en wisselende jaarpremies:

- De wisselende jaarpremies betreffen het verzekeren van pensioenen op grond van toekomstige deelnemerstijd tot de eerstvolgende wijzigingsdatum, als regel 1 januari.
- De koopsommen betreffen de inkoop van pensioenen op grond van reeds vervulde deelnemersjaren.

De fluctuaties in de bruto koopsommen voor de inkoop van verstreken deelnemersjaren houden verband met het moment waarop en de mate waarin salariswijzigingen en wijzigingen in de AOW-inbouw zijn opgetreden en het verschil in leeftijdsopbouw van het verzekerdenbestand op de desbetreffende tijdstippen.

c Deelname waardeoverdracht

Voor 2021 ziet de overdracht er als volgt uit:

c Deelname waardeoverdracht	2021	2020
<i>Overgenomen pensioenreserves (indiensttreders)</i>		
Ontvangen: "overgenomen pensioenverplichtingen"	-/- 39 -/-	123
Betaald: "premies herverzekeringen"	27 110	
	-/- 12 -/-	13
<i>Overgedragen pensioenreserves (uitdiensttreders)</i>		
Betaald: "overgedragen pensioenverplichtingen"	223	-
Ontvangen: "uitkeringen uit hoofde van herverzekering"	-/- 103	-
	120	-
saldo waardeoverdracht ten laste van het Pensioenfonds	108	-/- 13

d Garantie- en beheerkosten

Aegon houdt voor het Fonds een separaat beleggingsdepot aan, waarvan de grootte overeenkomt met de voorziening voor pensioenverplichting benodigd voor de opgebouwde pensioenrechten. Sinds 2011 wordt berekend wat het verschil is tussen de waarde van de beleggingen en de waarde van de voorziening op markttrente.

Het meerdere wordt uitgekeerd aan het Fonds. Een tekort in enig jaar wordt niet in rekening-courant verrekenend doch doorgeschoven naar het daaropvolgende jaar.

Voor een overzicht van de jaarlijkse opbrengst wordt verwezen naar hoofdstuk 2.4.

Wel worden de administratie, garantiekosten en de beheerkosten in rekening-courant verrekenend.

Garantiekostenberekening

De jaarlijkse garantievergoeding is een combinatie van uitkeringsgarantie, rentegarantie en kosten vermogensbeslag en bedraagt gedurende de contractperiode respectievelijk 0,452% van RO(j).

RO(j) is gedefinieerd in de overeenkomst met de herverzekeraar en is ongeveer gelijk aan de in het depotverslag vermelde VPV, opgebouwd voor 2016. Indien de rente laag is zal de VPV stijgen, hierdoor stijgen de garantiekosten eveneens.

e Administratie- en excasso kosten

De administratiekosten worden in rekening gebracht in de rekening courant en zijn 375 per deelnemer.

Bijlage B: Overzicht Vrije Depot I en II

Toevoegingen en onttrekkingen per jaar

Het verloop van het Vrije Depot I sinds het ontstaan (2002) ziet er als volgt uit:

Jaar	Stand 1/1	rendement	3% surplus	Techn.result.	overrente	indexering	rente	swap resultaat	Niet gerealiseerde waarden	restitutie vermogens beheer	overig	Stand 31/12				
2002	28.042	-/	1.272	125	-	-	-	-	-	-	-	26.895				
2003	26.895		1.751	738	-	-/-	27	-	-	-	-	29.357				
2004	29.357		1.415	873	3.179	-/-	82	36	-	-	-	34.778				
2005	34.778		2.718	543	-	-/-	84	3	-	-	32	37.990				
2006	37.990		535	453	-	3.032	-/-	403	90	1.020	-/-	3.611	39.106			
2007	39.106		316	532	-	1.685	-/-	620	2	809	-/-	674	41.156			
2008	41.156	-/	170	515	-	-/-	1.424	1	917	1.892	-	-	42.887			
2009	42.887		675	521	-	-/-	534	-/-	8	490	1.050	201	600	45.882		
2010	45.882		947	795	3.720	7.498	-/-	305	-/-	6	97	-/-	22	242	58.848	
2011	58.848		2.017	530	1.987	-/-	614	-/-	12	707	1.388	218	-	-	65.069	
2012	65.069		4.186	689	-	-/-	1.203	-	523	9.934	264	-	-	-	79.462	
2013	79.462		506	766	-	16.444	-/-	845	-/-	7	973	-/-	4.558	270	93.011	
2014	93.011		9.522	886	-	-/-	827	-/-	8	-/-	359	-/-	687	274	101.812	
2015	101.812		-	1.013	827	-/-	1.357	-/-	6	-/-	628	-/-	587	-	101.074	
2016	101.074		4.163	1.100	-	-/-	3.912	5	-/-	1.805	1.458	-	-/-	1.643	100.438	
2017	100.438		7.715	1.157	-	1.877	-/-	2.755	-	-/-	868	482	-	-/-	1	108.045
2018	108.045	-/	3.312	1.269	-	-/-	18.373	-	-/-	685	2.447	-	-	-	89.391	
2019	89.391		11.795	1.271	-	-/-	11.785	-	-	86	-/-	164	-	-	90.594	
2020	90.594		4.453	1.248	-	-/-	3.836	-	-/-	748	-/-	53	-	-	91.658	
2021	91.658		9.230	1.255	-	-/-	8.083	-	-/-	363	6.663	-	-/-	14.416	85.944	
Aangroei per onderdeel			58.596	58.462	16.154	9.713	30.536	-/-	57.069	90	165	14.957	1.469	-/-	15.428	

Overrente is de overrente totale depot minus de garantiekosten: 2017: 1.843.(2013: 986, 2010: 1.283, 2007: 1.041, 2006: 957).

Tot 1 januari 2015 was met de werkgever afgesproken dat, indien de garantiekosten niet uit de overrente van dat jaar kunnen worden betaald, de werkgever deze kosten voor haar rekening neemt. Vanaf de 2016 worden de overrente en de garantiekosten met elkaar verrekend.

In 2007 is er een aanpassing gekomen op de overrente van 2006 van -150. Dat verschil is in de overrente 2007 mee genomen.

Swapresultaat: rente achterliggende obligaties, index opbrengst minus swapkosten en beheerkosten obligaties.

Niet gerealiseerde waarden: Niet gerealiseerde koersverschillen obligaties en de waarde van de swap in de markt.

Overig: 2005: aanpassing beginstand; 2009: 600 betreft bijdrage van de werkgever; 2016: toevoeging aan kostenreserve 2016-2020

Het verloop van het Vrije Depot II sinds het ontstaan (2015, vanaf 2018 zichtbaar op balans) ziet er als volgt uit:

Jaar	Stand 1/1	Premie	Koopsom inkoop aanspraken		Solvabiliteitsopslag	Administratiekosten Aegon		Overige kosten		Overrente	Correctie	Rendement	Stand 31/12	
2015	0	6.754	-/-	4.169	-/-	42	-/-	81	-/-	1.694	-	-	-	768
2016	768	7.196	-/-	6.610	-/-	66	-/-	57	-/-	226	-	-	-	1.005
2017	1.005	7.109	-/-	6.935	-/-	69	-/-	56	-/-	247	1.119	198	-	2.124
2018	2.124	7.117	-/-	6.459	-/-	65	-/-	55	-/-	296	-	-	-	2.366
2019	2.366	7.505	-/-	6.946	-/-	69	-/-	56	-/-	491	-	58	312	2.679
2020	2.679	7.925	-/-	6.972	-/-	70	-/-	56	-/-	703	-	-	132	2.935
2021	2.935	-	-	-	-	-	-	-	-/-	2.935	9.165	-	-	9.165
Aangroei per onderdeel		43.606	-/-	38.091	-/-	381	-/-	361	-/-	6.592	10.284	256	444	9.165

^ De standen van 2015 tot en met 2017 waren niet direct zichtbaar op de balans, maar waren onderdeel van het eigen vermogen van het Fonds. In 2018 is een aparte regel op de balans gemaakt en wordt het Vrije Depot II ook zichtbaar getoond.

Het verschil tussen de kolom premie en de som van de kolommen “Koopsom inkoop aanspraken” tot en met “Overige kosten” mag niet negatief zijn en wordt dan in de kolom correctie gecorrigeerd.

Bijlage C: Overzicht Vermogensontwikkeling

Toelichting op de beleggingen in het separeerde depot bij de herverzekeraar.

De werking van het Aegon Mixfonds is als volgt:

Participaties in de Aegon-mixfondsen worden gewaardeerd tegen kostprijs. Bij verkoop worden de gerealiseerde waardeverschillen ten opzichte van de dan geldende balanswaarde gepassiveerd respectievelijk geactiveerd en vervolgens in een periode van zeven jaar ten gunste respectievelijk ten laste van de resultatenrekening gebracht. De door de Aegon-mixfondsen gedane uitkeringen worden volledig verantwoord ten gunste van de resultatenrekening. Deze uitkeringen komen overeen met de resultaten welke zouden zijn verantwoord bij een directe belegging in de beleggingen waarin door de Aegon-mixfondsen wordt belegd. Het Aegon-mixfonds is een Fonds met 80% vastrentend en 20% aandelen, commodity's e.d. waarbij de duration van de obligaties via een rentederivaat wordt vergroot om de voorzieningen en verplichtingen beter op elkaar af te stemmen.

De obligaties en leningen op schuldbekentenis worden gewaardeerd op amortisatiewaarde. Waardeverschillen tussen opeenvolgende ultimo-balansstanden (rekening houdende met aankopen / verstrekkingen en verkopen / aflossingen) worden volledig en onmiddellijk ten gunste resp. ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Gerealiseerde waardeverschillen op het moment van verkoop ten opzichte van de dan geldende balanswaarde worden gepassiveerd resp. geactiveerd en vervolgens in een periode van zeven jaar ten gunste resp. ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Hierna treft u een overzicht van de marktwaarde van de bezittingen die bij het herverzekeringscontract horen. Deze waarden zijn tot 1 november 2015 inclusief de vrije reserve die aangehouden wordt bij Aegon.

Vermogensontwikkeling Aegon Mixfonds: herverzekerd deel

	Marktwaaarde 31/12/2021	Marktwaaarde 31/12/2020	Marktwaaarde 31/12/2019	Marktwaaarde 31/12/2018	Marktwaaarde 31/12/2017
Strategic Allocation Fund	512.435	490.904	489.284	423.370	433.604
Liquiditeiten	-4.024	-3.362	-1.742	-3.004	-3.012
Strategic Allocation Fund					
Staatsobligaties	82.679	77.632	79.695	89.119	87.754
Credits	96.653	89.725	94.465	76.389	82.371
Hypotheken	102.650	90.114	92.369	83.867	84.912
Asset Backed Securities	39.637	28.137	27.052	28.572	24.802
High Yield	21.394	23.797	26.516	11.765	9.301
Emerging Market Debt	17.735	22.383	23.104	15.000	19.506
TIRO	3.710	3.413	3.558	2.857	3.316
Aandelen	53.662	57.639	57.663	39.118	45.040
Vastgoed	18.853	16.628	15.988	13.362	15.501
Grondstoffen	3.862	4.535	5.898	3.656	5.081
Hedge Funds	9.045	5.266	8.530	7.479	7.880
Private Equity	16.871	13.264	12.917	11.471	11.411
Tactische Asset Allocatie	3.862	6.681	3.753	2.899	3.143
SLM	41.822	51.690	37.776	37.816	33.586
Totaal**	512.435	490.904	489.284	423.370	433.604

Vermogensontwikkeling beleggingen voor risico Pensioenfondsen

	Marktwaaarde 31/12/2021	Marktwaaarde 31/12/2020	Marktwaaarde 31/12/2019	Marktwaaarde 31/12/2018	Marktwaaarde 31/12/2017
Aandelen					
AEAM Aandelenfondsen	47.396	37.381	41.236	39.928	46.238
Robeco	0	0	0	0	588
Fortis Obam	0	0	0	0	495
Sub aandelen	47.396	37.381	41.236	39.928	47.321
Vastgoed					
AEAM Vastgoedfondsen	10.011	1.787	2.795	2.948	2.101
Sub vastgoed	10.011	1.787	2.795	2.948	2.101
Obligaties					
AEAM Obligatiefondsen	27.831	51.230	50.956	53.169	42.052
Delta lloyd rente participaties	0	0	0	0	270
Belgie 2011-2025	8.445	10.569	12.596	14.752	16.660
NL 2025-2026	0	0	0	0	6.542
Sub obligaties	36.276	61.799	63.552	67.921	65.524
Derivaten					
Inflatieswap	3.054	-3.815	-3.905	-3.872	-6.558
Sub derivaten	3.054	-3.815	-3.905	-3.872	-6.558

Bijlage D: Verklaring gehanteerde begrippen

<i>ABTN</i> <i>Actuariële grondslagen</i>	<u>A</u> ctuariële en <u>B</u> edrijfst <u>e</u> chnische <u>N</u> ota Grondslagen waarbij rekening is gehouden met overlevings- en sterftekansen.
<i>AFM</i>	De <u>A</u> utoriteit <u>F</u> inanciële <u>M</u> arkten, door de wet aangewezen voor gedragstoezicht op pensioenfondsen. De AFM houdt ook toezicht op de communicatie door pensioenfondsen naar de deelnemers.
<i>ALM</i>	Asset Liability Management
<i>Beleidsdekkingsgraad</i>	Gemiddelde dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden. Voor volledig herverzekerde fondsen gelijk aan de werkelijke dekkingsgraad van 31 december van het jaar.
<i>Compliance</i>	De naleving van wet- en regelgeving alsmede naleving van interne regels en zo bij te dragen aan een goede reputatie en betrouwbaarheid.
<i>Compliance officer</i>	Functionaris die toezicht houdt op de naleving van de hierboven omschreven Compliance
<i>Contante waarde</i>	De waarde op dit moment van een toekomstige geldstroom, rekening houdend met een bepaalde rentevoet en actuariële grondslagen.
<i>Dekkingsgraad</i>	De verhouding tussen het aanwezig eigen vermogen exclusief garantiekostenreserve en de contante waarde van de pensioenverplichtingen.
<i>DNB</i>	De <u>N</u> ederlandsche <u>B</u> ank, door de wet aangewezen als toezichthouder op de solvabiliteitspositie van de pensioenfondsen.
<i>Effectentypisch gedragstoezicht</i>	De effectentypische gedragsregels zijn direct afgeleide regels van het gedragstoezicht op effectenininstellingen en zijn opgenomen in wet- en regelgeving. Dit toezicht geldt niet alleen voor effectenininstellingen, maar ook voor pensioen- en spaarfondsen en overige financiële instellingen in de zin van de Wet toezicht kredietwezen 1992.
<i>Excasso voorziening</i> <i>Financieel Toetsingskaders</i> <i>(nFTK)</i>	Reservering voor de kosten van uitkeringen in de toekomst. In de pensioenwet opgenomen besluit waarin de kaders voor de toetsing van de solvabiliteit van pensioenfondsen wordt beschreven.
<i>GBM/V</i>	Gehele bevolking man/vrouw
<i>Haalbaarheidstoets</i>	De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.
<i>ISAE 3402 rapport</i>	De International Standard on Assurance Engagements 3402) betreffen de richtlijnen van de Internal Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) over beheersing van processen.

<i>ISAE 3402 Type I rapport</i>	Een Type I rapport omvat de beschrijving van de beheersingsdoelstellingen en de beschrijving en de implementatie van de beheersingsmaatregelen
<i>ISAE 3402 Type II rapport</i>	Een Type II rapport omvat tevens de toetsing of de beheersingsmaatregelen in de verslagperiode effectief zijn geweest.
<i>Kostendekkende premie</i>	Premie die bestaat uit de benodigde premie voor inkoop van de nieuwe opbouw van rechten, een opslag voor kosten, instant houding van het vereist eigen vermogen en voor de financiering van de toekomstige indexatie.
<i>Marktrente Correctiefactor (MRC)</i>	Factor die gebruikt wordt als opslag of afslag om premie en koopsommen te berekenen die vanwege de geldende marktrente afwijken van de 4% rekenrente.
<i>OPF</i>	OndernemingsPensioenFonds (in tegenstelling tot een Bedrijfstakpensioenfonds BPF).
<i>Overrente</i>	Het verschil tussen het behaalde rendement en het benodigde rendement. Het meer dan benodigde rendement wordt ‘overrente genoemd.
<i>Pension Fund Governance Pensioengevend salaris</i>	Goed Pensioenfondsbestuur. 12-voudige van het vaste maandsalaris en het hieraan gerelateerde vakantietoeslag verhoogd met niet variabele toeslagen zoals onregelmatigheidstoeslag.
<i>PF</i>	Pensioenfonds
<i>Prudentieel toezicht</i>	Toezicht gericht op het bevorderen van de financiële degelijkheid van financiële instellingen.
<i>Rekenrente</i>	Rentepercentage waarmee gerekend wordt.
<i>Rentetermijnstructuur</i>	een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.
<i>Slaper</i>	Ex-werknemer met pensioenopbouw waarvan het pensioen nog niet is ingegaan. Meestal iemand die nog geen recht heeft op AOW.
<i>Sterftetafel</i>	Een sterftetafel is een statistische beschrijving van het afstervingsproces van een bevolking
<i>Technische voorziening</i>	Voorziening nodig om hogere kosten dan voorzien uit te bekostigen (schade door invaliditeit, langer leven dan voorzien enz.).
<i>VPV</i>	Voorziening Pensioenverplichtingen
<i>VO</i>	Verantwoordingsorgaan.
<i>Vastrentende waarden</i>	Beleggingen in obligaties, staatsleningen en leningen op schuldbekentenis.
<i>Vereiste Dekkingsgraad</i>	Door DNB vastgestelde norm voor benodigd vermogen, afhankelijk van beleggingsmix. Voor volledig herverzekerde fondsen gelijk aan 101%.

Visitatiecommissie (VC)

Een commissie die één keer in de drie jaar of vaker als daartoe aanleiding is het functioneren van het bestuur toetst. Deze commissie wordt, na akkoord van het VO benoemd door het bestuur en bestaat uit tenminste drie onafhankelijke deskundigen.

Zakelijke waarden

Beleggingen in aandelen, onroerend goed en grondstoffen.